

V

VLAAMS EN KEMPISCH IN HART EN ZIEL

IN DE GEEST VAN RODENBACH

Heidebrand had al van bij de start een uitgesproken Vlaams karakter. Die zwart-gele draad werd consequent aangehouden. Stichter en eerste praeses Herman Suykerbuyk belichaamde deze ideeën al tijdens zijn humaniora als bondsleider van de KSA. Het Vlaams karakter werd tijdens zijn rechtenstudies aan de KU Leuven nog meer gestaald. Hij bracht het daar ook tot ondervoorzitter van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV), de belangrijkste Vlaamse studentenvereniging. Het Vlaamse bewustzijn evolueerde in die tijd van een taalflamigantisme naar meer aandacht voor de Vlaams autonomie.

39 - Affiche van de Tweede Mars op Brussel in 1962.

Ook al de latere praesidia trokken de Vlaamse lijn door. Zo stond de IJzerbedevaart waarmee in Diksmuide de Vlaamse gesneuvelden van de Eerste Wereldoorlog worden herdacht, jaarlijks op het programma telkens voorafgegaan door een debataavond in eigen streek rond een thema uit de Vlaamse strijd. Ook bij de Marsen op Brussel en Antwerpen deed Heidebrand haar duit in het zakje. Het is niet duidelijk of Heidebrand in 1968 iets concreets gedaan heeft met 'Leuven Vlaams', maar misschien hadden de leden van Moeder Heidebrand daarmee wel meer dan hun handen vol aan de eigen universiteit. Het Vlaams karakter uitte zich vooral ook in liederen en in vrijwel alle culturele initiatieven die Heidebrand genomen heeft. De studentenclubs van die tijd tot aan de jaren 1970, ademden nog altijd de bezieling uit van Albrecht Rodenbach, de 19^e-eeuwse studentenleider uit Roeselare. Enkele gewezen praesidiumleden die in het huwelijksbootje stapten kregen dan ook passend een Vlaamse Leeuwenvlag cadeau.

Enkele maanden nadat het eerste praesidium verkozen was, organiseerde Heidebrand op woensdag 28 december 1955 in het Gildenhuis te Essen, in samenwerking met KSA Heidebloempje, een Rodenbachavond onder de leuze 'Weg de bastaards, weg de lauwen'. Hiermee werd herdacht dat Albrecht Rodenbach 100 jaar geleden geboren werd. Een groep uit Leuven was speciaal voor die herdenking overgekomen. Heidebrand wist meteen van aanpakken. In Kalmthout was de club bovendien thuis in 't Vlaams Huis van Jos Wijters 'De Wijten'. Al had dit toch eerder te maken met de sympathieke uitbater en de sfeer van het café dan met de naam.

NAAR DIKSMUIDE

De Heidebranders trokken tot 1969 trouw naar de IJzerbedevaart en dit al vanaf het eerste jaar. Het was toen immers precies 10 jaar geleden dat de IJzertoren werd opgeblazen. Op 11 april 1956 liet Heidebrand niemand minder dan Karel Van Cauwelaert, directeur en tegelijk hoofdredacteur van Het Volk overkomen om te spreken over het thema 'Wie dynamiteerde de IJzertoren?'. Inzake Vlaamsgezindheid stond Heidebrand toen op één lijn met de Davidsfondsafdelingen van Essen en Wildert en KSA. Deze verenigingen trokken soms samen naar de wei in Diksmuide. In het KSA-blad 'Wij Bouwen' stond vermeld dat er in 1957 wel 58 man uit Essen en Kalmthout op de IJzerbedevaart aanwezig was. Het Essense gemeentebestuur had zelfs een krans bij de crypte neergelegd, wat het Heidebloempje erg apprecieerde.

Een grote groep Heidebranders maakte de inhuldiging van de nieuwe, 84 meter hoge IJzertoren mee in 1965. Deze was naar het model van de oude IJzertoren herbouwd, met op de sokkel in vier talen de spreuk 'Nooit meer oorlog' en bovenaan het AVV-VVK-teken: 'Alles voor Vlaanderen Vlaanderen voor Kristus'. De traditie van het bijwonen van de IJzerbedevaart ging door tot en met 1968. Telkens werd er een bus ingelegd, die vroeg vertrok aan de kerk van Essen-Horendonk of aan De Linden, met nog enkele andere opstapplaatsen in Essen en Kalmthout en een ontbijt in de Raadskelder te Gent. Ook niet-leden konden inschrijven, en vooral de leden van OLBRES, de oud-leerlingenvereniging van de Essense Broederschool, en van het Davidsfonds maakten van deze gelegenheid gebruik. De terugweg verliep niet altijd vlekkeloos en de studentikoze en dorstige aard haalde het dikwijls op de Vlaamse inslag. Zo werd naderhand ook al eens Brugge of Antwerpen op studentikoze wijze bezocht. Jan Loos was één van de 43 Heidebranders die erbij was in 1958: "Van Brugge ging het rechtstreeks naar Antwerpen en de stemming kwam er in, en er werd al een flink stukje gezongen, en bij de grote lawaaimakers moeten we citeren de Charel Van den Bergh, Charel Van Geldorp, Frans Meukens en Johan Tireliren. Na een klein bezoekje aan St.-Anneke voor een bakje koffie trokken we recht naar de kelderken. In 'De Tempelier' werden we vergast op een flink stukje Vlaamse muziek, er waren zelfs enkele sympathisanten die ongevraagd hun plaatsen aan de vermoeide bedevaarders afstonden en uit de kelder verdwenen. Om half twaalf werd de richting huiswaarts genomen nadat we eerst een kwartiertje gewacht hadden op Jef Verbist en zijn verloofde. Hij kwam uit de berenbak". In 1967 sloot men de dag af met heel wat frisse pinten op de Vlaamse Kermis in Horendonk ten voordele van pater Mark Van Loon. In 1969 is de IJzerbedevaart geen Heidebrandactiviteit meer, wat mogelijk te maken had met het verschuiven van de datum: de bedevaart vond nu niet langer eind augustus maar eind juni of begin juli plaats, wat voor studenten vanzelfsprekend niet de meest geschikte periode is. Later zijn weliswaar verschillende praesidialleden nog afgezakt naar Diksmuide, maar het is niet duidelijk of dit te persoonlijke titel was, of als onderdeel van de Heidebrandwerking.

40 - De IJzerbedevaart in 1962.

41 - Uitnodiging IJzerbedevaartavond 1960.

In 1986 erkende de Vlaamse Raad, nu het Vlaams Parlement, de IJzertoren als Memoriaal van de Vlaamse Ontvoogding, en in 1992 werd de toren beschermd als monument en de weide als dorpsgezicht. Ook de traditie van de bedevaarten werd, met ups en downs en ook binnen de Vlaamse Beweging niet altijd onomstreden, verdergezet.

MEER VLAANDEREN NAAR ESSEN BRENGEN

Kort voor de eigenlijke IJzerbedevaart organiseerde Heidebrand, vaak in samenwerking met het Essense Davidsfonds een IJzerbedevaartavond. Een traditie die een decennium zou standhouden. In 1956 trokken de Heidebranders nog naar de IJzerbedevaartavond te Kalmthout, maar vanaf 1957 tot en met 1966 zorgde Heidebrand voor een Essense avond, bijna altijd in het Mariaberginstituut. Op deze avonden stond zang en declamatie centraal. Voor die declamatie waren de Kalmthoutenaren Stan Milbou en Fons Fraeters de geknipte mannen.

Naast deze eigen inbreng werden sprekers met naam en faam in de Vlaamse Beweging uitgenodigd zoals E.P. De Schaapdrijver (1959), Paul Daels (1960), Flor Grammens (1962), Rik

Borginon (1964) en Maurits Coppieters (1966). Bijna steevast van de partij was Wies Pée, volksdirigent die geloofde in de 'volksopvoeding-door-het-lied'. De belangstelling was nooit massaal, en soms nogal aan de lage kant. Paul Daels kon 120 aanwezigen begeisteren, maar de feestrede van Maurits Coppieters over 'De actuele Vlaamse problemen in het kader van de IJzergedachte' kon maar 52 luisteraars bekoren.

42^{abc} a - Wies Pée. b - Paul Daels. c - Hendrik Borginon.

Maar niet enkel op deze IJzerbedevaartavonden werden Vlaamse voormannen uitgenodigd. Heel wat grote namen uit het politieke milieu en uit de mediawereld hebben in die periode Essen of Kalmthout bezocht. Iemand die graag en regelmatig kwam was uiteraard Jef Goossenaerts. Praeses Jos Van Loon wist in 1960, het jaar waarin de Vlaamse Beweging actie voerde tegen de talentellingen, praeses van het KVHV-Leuven Wilfried Martens voor een voordracht naar Essen te halen! Op 2 december 1961 organiseerden Jan Michiels (praeses van Heidebrand), André Deboutte (ondervoorzitter van het Essense Davidsfonds) en Herman Suykerbuyk (als voorzitter van de Vlaamse Volksbeweging Essen) een debat met de toen zeker controversiële titel: 'Voor of tegen het federalisme'. Niet de hele Vlaamse Beweging was er immers van overtuigd dat een federaal België een goede keuze voor Vlaanderen zou zijn. Vóór federalisme sprak Alex Van Copenolle, ondervoorzitter van de Vlaamse

Volksbeweging. Zijn opponent was Herman Todts, “ondervoorzitter van het verbond van het Vlaams verzet en gekend als publicist over Vlaamse aangelegenheden”. Over dit debat is nog lang gesproken.

Heidebrand deinsde er dus niet voor terug om omstreden thema's en Vlamingen te programmeren. Maar op 9 januari 1965 ging Heidebrand zowaar voor de 'Staatsveiligheid' een stap te ver. De studenten hadden de Nederlander dr. P.C. Paardekooper uitgenodigd voor een debatavond over de kwestie 'Vlamingen-Walen-Belgen', die ze verplicht moesten afgelasten, omdat hem in Vlaanderen (weeral) een spreekverbod was opgelegd. Reeds in 1962 had de Nederlandse radio-omroep KRO zes lezingen van Paardekooper uitgezonden waarin deze de achterstelling van de Vlamingen in België aan de kaak stelde. Daarom werd hij door het KVHV-Leuven uitgenodigd om te komen spreken, maar omdat Waalse tegenbetogers furieus reageerden met beledigende slogans als 'Paardekooper blijft op stal', verbood de minister van justitie hem de toegang tot België. In 1965 staakte de KRO de uitzendingen waarin Paardekooper openlijk de Volksunie steunde, maar in Vlaanderen verscheen de volledige tekst wel onder de titel 'De Vlamingenhut van Oom Tom'. Om die reden was deze controversiële figuur niet meer welkom in België, en dus ook niet in Essen op uitnodiging van Heidebrand.

LIEFST 100 LEEUWENVLAGGEN

Nog op lokaal niveau hielp Heidebrand jarenlang bij de organisatie van de gemeentelijke Guldensporenviering, en op 17 februari 1961 organiseerde Heidebrand in samenwerking met de 'Gilde Vlaams Katholiek Leven' en het 'Komité Vlaamse Leergangen' een 'Leuven-avond' in het Essense Gildenhuis om propaganda te maken en geld in te zamelen voor de Vlaamse Leergangen te Leuven. Deze Vlaamse Leergangen waren in 1924 opgericht met als doel de universiteit van Leuven te helpen bij het vernederlandsen van de colleges. Deze vernederlandsing moest volgens deze organisatie voor het grootste gedeelte gerealiseerd worden door particulier initiatief. Sprekers in Essen waren professor Denis en pastoor-deken Jan Verbist. In 1965 liet Heidebrand liefst 100 Leeuwendvlaggen wapperen in de burgemeesterstoet, en pakte uit met een wagen waarop een zeer grote IJzertoren stond. Samen met het Davidsfonds Wildert, de Heemkundige Kring en de toneelgilde Elck wat wils, werd op 13 juni 1966 aan de bisschop van Antwerpen, Mgr. J. Daem, op vormselbezoek te Essen, een schrijven overhandigd. Hierin werd “een volledig autonome Nederlandstalige universiteit te Leuven en de overplaatsing van de Franstalige

43 - Honderd Leeuwendvlaggen in de burgemeestersstoet.

afdeling van de Katholieke Universiteit Leuven naar Wallonië geëist”, dit als reactie op zowel de inhoud als de teneur van het 'mandement' van de Belgische bisschoppen in verband met de Leuvense universiteit, waarin dezen de splitsing scherp hadden afgewezen.

44 - De Eerste Mars op Brussel in 1961.

De Vlaamse betrokkenheid bleek vooral ook uit de vele teksten uit de Heidebrandbrochures, waar Vlaamse gedichten de bladzijden moesten opfleuren. Dichter Anton van Wilderode werd herhaaldelijk geciteerd, zoals met dit gedicht over de IJzertoren:

*Land van de Dodentoren
Boven de doden onteerd
Eens zult gij 't weerwoord horen
Eens zijn wij eindelijk volleerd*

MARSEN OP BRUSSEL EN ANTWERPEN

De Heidebranders keken verder dan hun eigen dorp, en stonden zowel in Brussel als in Antwerpen op de Vlaamse barricaden. Zo werd in 1961 aan alle leden gevraagd om deel te nemen aan de eerste Mars op Brussel. De rooms-rode regering Theo Lefèvre - Paul-Henri Spaak wilde immers een volkstelling houden, zonder daar een correcte talentelling aan te verbinden. In een brief aan alle leden schreef Heidebrand: “Al wie in Vlaanderen woont, moet maar Nederlands leren, zoals onze arbeiders en boeren in Wallonië ook Frans moesten leren. Wij, Vlamingen, mogen niet werkloos toezien. Daarom moet Vlaanderen zijn onwrikbare wil tonen in het hart van de vijandelijke vesting, Brussel”. De betoging vond plaats op 22 oktober 1961 onder het motto 'tegen verfransing en broodroof'. De Mars werd een grandioos succes: volgens de organisatoren waren er 100.000 betogers, volgens de Rijkswacht 63.400. In elk geval, geen enkele volgende Vlaamsgezinde betoging kon ooit nog zoveel mensen op de been brengen. Heidebrand kreeg genoeg volk voor twee volle bussen bijeen. Maar Heidebrand zou Heidebrand niet zijn moesten ze die dag niet afronden met een bezoek aan Zaventem en een gezellige avond in Antwerpen. Ook op de tweede Mars op Brussel van 14 oktober 1962 was Heidebrand massaal van de partij. De eerste bus, die onmiddellijk na de Mars huiswaarts keerde, kon maar weinig Heidebranders bekoren want zij bleven liever 'brusselen'.

Dan gaf Heidebrand nog tweemaal gehoor aan een oproep voor een Mars op Antwerpen. De eerste keer op 10 november 1963. De belangrijkste eisen waren volgens het 9^e praesidium “waar blijft de beloofde culturele autonomie?, zetelaanpassing voor de verkiezing!, afschaffing faciliteiten!, een Vlaamse universiteit te Antwerpen!, E3: hoe lang nog?” Na de Mars bracht Heidebrand natuurlijk een bezoekje aan de uitgaansbuurt aan de Stadswaag en verschillende bierkelders. De volgende oproep, ditmaal van praeses Frans Van Dyck, kwam vier jaar later: “Wat betreft 5 november 1967 menen we dat iedereen toch ongeveer iets heeft gehoord van een protestmars op Antwerpen (CVP-ers eventueel uitgezonderd). Heidebrand moet daar aanwezig zijn, zoniet zou het onwaardig zijn ooit nog een Vlaamse Leeuw te zingen of nog te durven beweren dat wij Vlaming zijn”.

ONAFHANKELIJKE REPUBLIEK NIEUWMOER

Vanaf de late zestiger jaren verminderde die Vlaamse belangstelling, om weliswaar nooit helemaal te verdwijnen. Omdat er in Leuven nog geen Vlaamse universiteit kwam riepen een vijftigtal studenten van de Rechtsfaculteit van de Leuvense universiteit op 19 maart 1967 de onafhankelijke republiek Nieuwmoer uit. Al was dit geen echte Heidebrandactiviteit, praeses Louis Peeters speelde wel een cruciale rol want hij werd tot eerste president van de nieuwe republiek verkozen. Meteen werd ook de eerste steen gelegd voor een Vlaamse universiteit. De overlevering wil dat omwille van de stevigheid de mortel opgemaakt werd met bier.

Nog meer Vlaamse studentikoze humor : tijdens de 'Nationale Feestdagclub' op 21 juli 1967 werd de Heidebrandavond niet alleen afgesloten met De Vlaamse Leeuw, maar werd er speciaal voor deze bijzondere gelegenheid ook mee gestart.

Omtrent het jaar 1968 met 'Leuven Vlaams' vonden we geen enkele aanwijzing dat Heidebrand iets speciaals gedaan zou hebben om dit in Essen of Kalmthout te herdenken. Enkel de laatstejaarsstudenten van het college en van de Broederschool, ondernamen op 26 januari 1968 een min of meer geheime protestmars doorheen Essen onder het thema 'Leuven Vlaams'. Ze trokken naar Mariaberg om de meisjes in hun actie te betrekken, maar tevergeefs. Het ging dan verder naar het Heuvelplein waar vlammende toespraken werden gehouden en luidkeels 'We shall overcome' gezongen werd, naast De Vlaamse Leeuw en andere strijdlieden. Alles verliep ordelijk. De latere praeses Jan Mous trok toen wel mee aan de touwtjes, maar was niet aangesloten bij Heidebrand omdat hij nog humaniorastudent was.

De verminderde Vlaamse belangstelling van Heidebrand ging, toevallig of niet, ook gepaard met het wegdeemsteren van het Essense Davidsfonds. Deze afdeling zou trouwens in oktober 1969 ermee stoppen. Lou Vanwesenbeeck: "Toch voor de Vlaamsgezinde jongeren, die zich meer richting Volksunie situeerden, was Heidebrand begin jaren zeventig niet radicaal genoeg. Zij werden geen lid van Heidebrand, die toen zowat de koers van de Vlaamse vleugel van de CVP volgde".

Maar het lag nooit in de bedoeling dat de studentenclub de Vlaamse gevoelens ook een politiek cachet wilde geven, hoewel sommige notabelen dat soms wel dachten. Zo werd ooit vooraanstaand Volksunieman Herman Wagemans in Essen uitgenodigd, waar de toenmalige pastoor-deken Jan Verbist, getipt door schepen Kerstens, het erg moeilijk mee had. Wagemans, afkomstig uit Hoogstraten en gehuwd met een Essense, was gewoon uitgenodigd als oud-praeses van het KVHV-Leuven, herinnert Herman Suykerbuyk zich dit dispuut met de goegemeente nog levendig.

Toch leefde bij veel burgers, zeker in Essen, de idee dat Heidebrand ook een meer politieke Vlaamse inslag had. Toen Herman Suykerbuyk, de eerste praeses en de grote Vlaamse bezieler vanuit de toenmalige CVP de driekleurige burgemeesterssjerp aantrok, waren vele waarnemers dan ook verrast. Heel zijn lange politieke

carrière bleef Herman Suykerbuyk nochtans de CVP trouw. Wel was hij binnen de grootste politieke partij in België jarenlang dé Vlaamse stem, dikwijls roepende in de woestijn.

45 - Het Kempisch Congres in 1956.

wellicht een katalyserende rol gespeeld hebben. Het nog jonge Heidebrand kwam daar in contact met verschillende Kempische personaliteiten van beide kanten van de grens. Dat was de start van langdurige en warme contacten. In de eerste plaats ontmoetten de Essense en Kalmthoutse studenten er heimatschrijver Emiel Van Hemeldonck, van 1948 tot 1973 de voorzitter van de Vereniging van Kempische Schrijvers. Essen was toen de uitverkoren plaats voor het congres omdat op 15 juli 1956 het Gerard Meeusenmuseum, na de inhuldiging in 1955, officieel werd opengesteld voor het grote publiek. Dat museum, op de zolder van het gemeentehuis, gaf een goede kijk op het leven van de Kempenaar.

Het congres werd voorafgegaan door een studiedag in de raadszaal van het Essense gemeentehuis met als thema 'De geschiedenis van de Kempen'. Diezelfde 14^e juli zette Heidebrand de schrijver Emiel Van Hemeldonck, de Nederlandse Kempenaar Jan Naaijken en Jef Goossenaerts op een massaclub in de bloemen. Het werd een clubavond met bier, worst en roggebrood, en een avond om nooit te vergeten. Lees maar mee uit de 2^e lustrumbrochure: "De massaclub, onder het motto 'Geeft hem worsten' ligt bij eenieder nog vers in het geheugen. Ik citeer: Aan Dhrn. J. Goossenaerts, de Gentse Prof, aan wiens handen nog bloed kleeft van de studentenslachtoffers uit de jongste examentijd, aan Emiel Van Hemeldonck, rasechte Kempenaar, aan de toneelschrijver Jan Naaijken uit Hilvarenbeek, de man van de Cultuurdagen, zal het erelidmaatschap van Moeder Heidebrand verleend worden. De bul zal hen toegekend en de

KEMPENAARS ALS EERSTE SENIOREN HONORIS CAUSA

Heidebrand was zowel door en door Vlaams als Kempisch. Het gevoel van verbondenheid met de eigen streek, de Kempen, bleef zeer groot. Naast de kennis van en de begeestering voor de heemkunde en het Kempische boerenleven van plaatselijke figuren zoals Fons Tireliren, Gerard Meeusen, Jos Vorsselmans en Jef Goossenaerts zal het Congres der Kempische Schrijvers van 1956, dat mede door toedoen van Heidebrand te Essen doorging, hierin

46 - Jef Goossenaerts.

versierselen opgelegd worden. Prof. Goossenaerts belooft nooit een Heidebrander te buizen. Emiel Van Hemeldonck bereikt met zijn prachtige spreekbeurt over 'Maria, mijn Kind', dat men een speld kan horen vallen. Jan Naaijkens is zonder meer briljant in zijn geestdriftige speech over Kalmthout, van Kalmthout en andere ingewikkelde verwickelingen". Jan Naaijkens, verlost van zijn colbertjasje, beroerde de dichtersnaar. De corona dronk, applaudiseerde, at, zong en salamanderde tot in de late uurtjes. Tot op het einde bleef deze avond hoogstaand en studentikoos.

Zondag 15 juli begon de dag met het bijwonen van de eucharistieviering in de O.-L.-V.-kerk, een officiële ontvangst op het gemeentehuis, onmiddellijk gevolgd door het congres. Een 70-tal schrijvers waren present. Sprekers waren o.m. Gerard Meusen, K.C. Peeters, E.P. Emiel Janssen en voorzitter Emiel Van Hemeldonck. De televisie schoot beelden. Na een middagmaal in De Linden werd het museum voor de genodigden opengesteld.

VOLKSFEEST EN VOLKSBAL OP HET HEUVELPLEIN

Heidebrand sloot het weekend op gepaste wijze af: "Bij avond had op het stemmige Heuvelplein, een uitbundig Breugheliaans Volksfeest plaats,

Studentenguld "Heidebrand", ESSCHENE..CALMETHOLT

Int iaer ons heren MCMLVI op den vijftiensten dag van hoymaent.

So tguld gesticht es, dat nu allen menschen es openbaer, so wort in die voirseide guld aldaer verheven hogelic miin here

jan naaijkens

ende gemenct dat wy weten dat hi hem piinde, met dorsteger herten, te drincken de vloeye der scoene leringen ende literaturen, so weten wy dat hi begaest es met wyseliker inspiracien.

Hier om eest redene dat onse prefecture den voirseiden here jan naaijkens met speciaelre gracien ende met groter aren hem oprac ende verhief ende hem ridder maecte in die voirseide guld

Ende hier om duncket ons redelic metter waarheit te getugen.

Dese dingen sijn alle geschiet in een dorp
hyet esschene.

47 - De bul die aan Jan Naaijkens werd uitgereikt 'op de vijftiensten dag van hoymaent MCMLVI'.

georganiseerd door de studentenvereniging Heidebrand en de plaatselijke Davidsfondsafdeling, onder joviaal patronaat van het gemeentebestuur. Medewerking werd verleend door een vijftal plaatselijke zanggroepen; de 'Trommelaere van Rosendaele' met hun parade-trommels, vlaggen en jachthorens; de kranige vendeliers en ruiters van de B.J.B.; oude volksdansen door de aloude Gilden van St. Sebastiaan en St. Andries; stemmige reidansen

48 - Heidebrandhuldiging van Jef Goossenaerts in 1965.

door de B.J.B.-meisjes enz. Tot besluit: volksbal, opgeluisterd door de lustige 'Bietenbauwers' uit Nieuwmoer. (...) De kerels van Heidebrand schreeuwden om bier en nog eens bier, maar stilaan werden de lichten gedoofd... Nog wat fragmenten van 'n lied, 'n roep en dan stilte, de stilte van de nacht”.

Die eerste senior honoris causa, Jef Goossenaerts, was ondertussen al een naam binnen de Vlaamse Beweging, maar voor Heidebrand bovenal iemand van de eigen streek, een echte Kempenaar. Herman Suykerbuyk motiveerde de keuze als volgt: “Omdat hij begeistert was dat Heidebrand zijn wortels wilde behouden in de Kempische grond, die

de zijne was en waarop hij de karren zag rijden, waarover hij later wetenschappelijk werk zou publiceren, namelijk over het landbouwvoertuig in de Kempen. Heidebrand en Dr. Jef Goossenaerts: er liggen generaties tussen. En toch is er een band. Zij, die Heidebrand van binnenuit kennen zullen dat begrijpen. Het is ook niet gemakkelijk te omschrijven, waar die wederzijdse liefde en waardering vandaan kwam. Tenzij uit dat gezamenlijke gevoel: dat men maar Vlaming kan zijn als men de plaats koestert, waar men zijn wortels heeft. En zowel voor Jef Goossenaerts als voor Heidebrand was dat het stukje Kempen van Essen en Kalmthout”.

Op de plechtige eerste lustrumviering van Heidebrand op zondag 7 augustus 1960 in het gemeentehuis was dr. Jef Goossenaerts één van de feestredenaars, samen met Herman Suykerbuyk, vlak na een koffietafel in De Linden. Jef Goossenaerts had in 1897 al de studentengilde 't Heidebloempje gesticht. De in 1882 in Achterbroek geboren Goossenaerts heeft ook mee aan de wieg gestaan van de jaarlijkse IJzerbedevaarten, stichtte mee het Vlaams Economisch Verbond (VEV - nu opgegaan in VOKA), de Vlaamse Toeristenbond (VTB), de Vlaamse Ingenieursvereniging en het Vlaams Volkstoneel. Hoewel hij zich zowel in de Eerste als in de Tweede Wereldoorlog altijd ver heeft gehouden van collaboratie, kreeg hij het in 1945 toch even moeilijk met het Belgisch gerecht. In 1957 werd hij nog voorzitter van het Verbond voor Heemkunde.

Deze getalenteerde Vlaming heeft zijn eigen Kempische bodem nooit verloochend en werd op 30 augustus 1959, op het vijfde Kempisch Congres te Essen, terecht de eerste ereburger van de gemeente Essen. Feestredenaar

Weyns kweet zich voortreffelijk van zijn taak, en Goossenaerts bedankte op zijn eigengereide manier: in zijn dankwoord vertelde hij dat hij nog maar onlangs vernomen had dat Kempfen en Champagne etymologisch hetzelfde woord vormen...

Op 30 maart 1963, slechts een achttal maanden voor hij stierf, kwam Goossenaerts op verzoek van Heidebrand in de raadzaal van het gemeentehuis van Essen zijn brochure over de Nederlandse taal 'Ons Nederlands du jargon vaseux' toelichten. Heidebrand zette op 17 oktober 1965 een huldiging voor hun eerste senior honoris causa op getouw waarop bijna de ganse familie Goossenaerts present was. De avond werd ingeleid door praeses Wim Schrooyen, en na een knappe causerie van wederom Weyns, besloot de kersverse burgemeester Herman Suykerbuyk ondermeer met de belofte om een straat naar hem te noemen. Na wat moeilijkheden omwille van Goossenaerts' Vlaamsgezindheid kwam die straat er ook, en Kalmthout deed hetzelfde.

In de tweede lustrumbrochure in 1965 werd Goossenaerts speciaal herdacht door lustrumsecretaris Jos Smits, die enkele teksten van hem, gericht aan de studenten van Heidebrand enkele jaren daarvoor citeerde: "Dat ge in vlam schiet voor een gaaf en mooi levensdoel, het strekt U tot eer. Bewaart toch zulke geestdrift in lengte van dagen. Zo knaap, zo man!"

Heidebrand zag Van Hemeldonck later regelmatig terug op de Groot-Kempische Cultuurdagen te Hilvarenbeek, op het Congres der Kempische Schrijvers in 1959 te Essen, en het jaar daarop te Hoogstraten. In 1965 liet hij iets horen vanuit zijn 'Berk en Brem' te Vosselaar: "Heidebrand heeft zijn recht op leven bewezen in de loop van zijn tienjarig bestaan: band en snoer zijn voor de bundeling van allen die begaan zijn met eigen aard en de beveiliging van eigen wezen. Bij de verruiming die overal waar te nemen is, zou kunnen ondersteld worden dat schijnbaar kleine, plaatselijke of gewestelijke, problemen veel van hun belang verloren hebben. Niets is minder waar. Uit het kleine groeit het grote. Het kleine blijft de bron waar het brede leven op teert. Bedrijvigheid op het terrein van het bijzondere bereidt de voedingsbodem voor het ruimere. Daarom: Goed heil Heidebrand!!"

49 - Drie ereleden samen : Emiel Van Hemeldonck en Anton van Duinkerken worden geïnterviewd tijdens de Cultuurdagen van 1956. De verslaggever links is Cor Meerbach.

DAT GE IN VLAM SCHIET VOOR EEN GAAF EN MOOI LEVENSDOEL, HET STREKT U TOT EER. BEWAART TOCH ZULKE GEESTDRIFT IN LENGTE VAN DAGEN. ZO KNAAP ZO MAN!

Jef Goossenaerts

Naast Van Hemeldonck en Goossenaerts kregen andere Vlaamse Kempenaars, uit verschillende disciplines, het bijzondere erelidmaatschap aangeboden. Zo ook Karel C. Peeters. Hij zag in 1903 het levenslicht te Wuustwezel, en was vanaf zijn jeugd actief in de Vlaamse studentenbeweging van de Noorderkempen. Hij werd stadssecretaris in Antwerpen, maar daarnaast was deze merkwaardige man ook journalist en schrijver van ruim duizend artikelen, waarvan heel wat over de Antwerpse Kempen, een streek die hem nauw aan het hart lag. Als volkskundige kreeg hij internationale erkenning. Peeters was ook nauw betrokken bij de ontwikkeling van het openluchtmuseum te Bokrijk en blies bijvoorbeeld de traditie van het worstenbrood eten op 'Verloren Maandag' nieuw leven in.

Zo'n man mocht op het erepalmares van Heidebrand niet ontbreken, en dus zou Peeters op de club van 27 februari 1960 van praeses Jos Van Loon het erelidmaatschap aangeboden krijgen. Maar Peeters werd plots ziek en moest verstek laten gaan. Omdat het diploma met de bewuste datum van 27 februari al opgemaakt was, besloot het praesidium hem toch al officieel het erelidmaatschap toe te kennen, en stelde een nieuwe club in het verschiep waar Peeters dan het bijhorende diploma en erelint zou overhandigd krijgen. Maar op de nieuwe afspraak, 3 september 1960, de club waarop trouwens ook Anton van Duinkerken gehuldigd zou worden, kon de drukbezette Peeters voor een tweede keer niet naar Essen afzakken. Verplichtingen brachten hem naar het buitenland, en hij liet weten: "Ik zal tot 12 september in het buitenland zijn, zodat het mij totaal onmogelijk is in Essen te zijn. Vermits alle 'goei' dingen in drie bestaan, zult U mij een derde keer moeten oproepen, om de versierselen, die de kentekens zijn van mijn erelidmaatschap, dat ik zeer op prijs stel, in ontvangst te nemen".

HET KEMPISCHE ASPECT BIJ TOPSPORTERS

Er staan nog meer senioren honoris causa op de lijst van Heidebrand, zoals journalist Jan Brusselaers. Hij was redacteur van het oudste Vlaamse katholieke dagblad Het Handelsblad, dat later door de concurrentie met de Gazet van Antwerpen in Het Nieuwsblad zou opgaan. Hij kwam nu niet meteen uit de Kempen, maar Ekeren lag toch ook niet ver uit de buurt. Dokter Dries Claes, de bezieler van Sporta, kreeg zijn erelint omdat hij bij de sportbeoefenaar "de Kempische taaiheid" als een onmisbaar element aanzag. Op de clubavond van 9 augustus 1958 werden nog twee illustere Vlamingen in de eregalerij van Heidebrand opgenomen. De eerste was streekgenoot Aster Berkhof, geboren als Lode Van den Bergh in 1920 te Rijkevorsel. Hij liep school in het Klein Seminarie van Hoogstraten waar zoveel Essense en Kalmthoutse jongens hun broek hadden versleten. Berkhof werd een veelzijdige schrijver met een zeer groot oeuvre, en huwde met televisieomroepster Nora Steyaert. Zijn later werk, tot op vandaag de dag, werd diepgaander en kritischer in de benadering van mens en maatschappij.

Louis De Lentdecker kreeg diezelfde avond ook het erediploma. Hij werd geboren in Dendermonde en was na de bevrijding één van de eersten in de journalistiek om te protesteren tegen de misbruiken en onrechtvaardigheden van de repressie. En dat als gewezen verzetsman! De Lentdecker was verder vooral bekend als verslaggever over rechtszaken, was medestichter van de Vlaamse journalistenclub in Brussel. 'LDL' voerde ook geruchtmakende

perscampagnes in verband met de talentelling in 1947 en de dynamitering van de IJzertoren in 1948.

Kempenaars kregen tevens het woord op voordrachtavonden. Zo kwam de Kalmthoutse gemeentearchivaris Vorsselmans in 1959-1960 spreken over 'Het Gildeleven in de Kempen'. Jos Vorsselmans was medeoprichter van de heemkundige kring Calmthoutania in 1948, en sedert 1953 opperdeken van de Hoge Gilderaad der Kempen. De auteur Maria Rosseels, die nog even in Essen had gewoond, maar nadien naar Kalmthout was verhuisd, kwam op 17 november 1956 op de spreekstoel met een voordracht 'Is film opium voor het volk ?' waarvoor een 70-tal belangstellenden opdaagden. Rosseels was filmrescencente voor De Standaard en kende haar literair hoogtepunt met de roman 'Dood van een non'. Dat Heidebrand haar uitnodigde met film als vooropgesteld thema was niet zo verwonderlijk, want de andere onderwerpen die zij in gans Vlaanderen ging toelichten lagen het katholieke mannenbastion Heidebrand wellicht minder goed. Zo ging ze spreken over het feminisme, het overbruggen van de kloof tussen katholieken en vrijzinnigen, en de individuele vrijheid van de moderne katholieke tegenover de dogmatische leerstelling van de Kerk.

50 - Jos Vorsselmans.

Dat Kempenland lag niet alleen in Vlaanderen. Ook aan de andere kant van 'de meet' woonden Kempenaars. De volksaard en de streektaal lopen over de grens heen en vormen een soort van bindmiddel. De stap naar Nederland, zeker voor een Essense grensbewoner, was dan ook niet bijster groot. Sommigen hadden deels Nederlandse roots, of op z'n minst goede persoonlijke contacten met Noord-Brabanders. En voor de Dietse stroming binnen de Vlaamse Beweging was contact met de Noorderburen eerder een evidentie. Diets niet in de betekenis van het opgaan van Vlaanderen en Nederland in één staat, maar wel van een intense samenwerking op cultureel en economisch gebied.

51^{ab}. a - Aster Berkhof. b - Maria Roseels.

KLOECKE GESELLEN VAN HEIDEBRAND,

SIMPELEN VAN GEEST DENKEN MISSCHIEEN DAT HET DE NAAM IS VAN EEN KEMPISCH POMPIERSKORPS.
ARGELOZE NONNEKENSSCHOOL-MEISJES ZIEN IN UW UITHANGBORD MISSCHIEEN EEN VAAG SPOOR VAN
HEIDENDOM, ZOALS DIE VAN LOENHOUT OOIT EEN NIEUWE FANFARE SCHANDVLEKTEN.

LATEN WE NA DEES' VIJF JAREN ECHTER OOK AAN D'EEUWIGHEID PEINZEN EN BEDENKEN DAT SLECHTS
SIMPELEN EN KINDEREN HET RIJK GOD BEHOORT!

KOMT DUS VAN HEIDE EN VERRER OM DEZE VIJFJARIGE BRAND AD FUNDUM TE BLUSSEN!!

Jan Brusselaers

VI

NEDERLAND WAS NOOIT VERAUF

Uniek aan Heidebrand was zeker de band met Nederland, vooral in de eerste periode. Dat heeft wellicht ook te maken met het feit dat Essen helemaal omsloten is door Nederlandse gemeenten. Vele Essenaren zijn trouwens van Nederlandse afkomst. De vaders van zowel de broers Suykerbuyk als de broers Nuijten waren Nederlanders. Niet zo verwonderlijk dus dat Piet Nuijten en Herman Suykerbuyk het Groot-Nederlandse gedachtegoed omarmden. Deze idee vond gemakkelijk zijn weg in Heidebrand. Niet voor niets was de leuze 'Paapsch ende Dietsch'. Heidebrand heeft zich al die jaren verbonden gevoeld met het eigen volk en de heimat, of dat nu Vlaanderen was, de Nederlandse en Vlaamse Kempen, Brabant of het eigen dorp. Heidebranders kwamen op het Congres der Kempische Schrijvers in 1956 in contact met een Kempenaar van de andere kant van grens, Jan Naaijkens.

52 - Jan Naaijkens draagt zijn erelint van Heidebrand op de plechtige zitting van de Pickwickkluk tijdens de Groot-Kempische Cultuurdagen van 1957. Het bier op de tafel komt van brouwerij 'De 3 Hoefijzers', door Heidebrand later nog met een bezoekje vereerd.

GROOT- KEMPISCHE CULTUURDAGEN

Schrijvers Jan Naaijkens en Emiel Van Hemeldonck waren in 1956 zo'n tien jaar lang, of al sinds de start in 1947, samen met burgemeester Meuwese en Anton van Duinkerken (pseudoniem voor Wim Asselbergs) de bezielers van de Groot-Kempische Cultuurdagen in Hilvarenbeek. Bedoeling was om in een ongedwongen sfeer de Kempenaars uit Nederland en Vlaanderen dichter bij elkaar te brengen. Deze dagen waren gevuld met voordrachten omlijst met zang, volksdans, ballet,

toneel en tentoonstellingen. Er waren steeds wel meer Nederlanders dan Vlamingen aanwezig. Dat zal niet aan Heidebrand gelegen hebben, want al valt niet te achterhalen hoeveel jaar Heidebrand afgezakt is naar Hilvarenbeek, zeker is dat in 1966 de studentenvereniging met liefst 34 man vertegenwoordigd was! Jan Naaijens mocht ook in 1967, 1968 en 1969 op een Heidebranddelegatie rekenen. “Heidebrand vierde dapper mee tijdens de 'Pickwickclub' op zaterdagavond”, aldus Jan Deckers. Op deze club “die haar nut ontleende aan volstreekte nutteloosheid” werd luidkeels het Pickwicklied gezongen: “De wereld barst van venijn, en stinkt van kwade streken, hoe schoon zouden de mensen zijn, als zij op Pickwick leken”.

In 1969 hoorden de Heidebranders Jaap Kruithof voortreffelijk spreken over 'De onbegrensde van de cultuur' en onthulde weduwe Asselbergs het eerste monument voor haar overleden man, Anton van Duinkerken. Emiel Van Hemeldonck herinnerde er namens de Vlamingen aan dat “Anton van Duinkerken de personificatie was van de ontmoeting tussen Noord en Zuid”. De Cultuurdagen waren reeds over hun hoogtepunt heen, en men hield het in 1971, met de 25^e editie wijselijk voor bekeken.

54 - Kempische koffietafel in het Vrijthof in Hilvarenbeek in 1966. Rechtstaand links de Limburgse provinciegouverneur Louis Roppe.

Heidebrand hield van 'de jongens van over de grens maar toch van bij ons', en nam hen op in hun club. Jan Naaijens, geboren in 1919, woonde niet ver over de grens in Hilvarenbeek. Hij schreef heel wat toneelspelen, verhalen en heemkundige werken. Het contact tussen Naaijens en de Heidebranders was hartelijk. Naaijens was goed ter taal en kon bijzonder geestig uit de hoek komen. Zo was hij bijvoorbeeld bij de Kalmthoutse Heidebranders een kampioen in het maken van heel wat spraakverwarrende grapjes over de achternaam van zijn vrouw, Agnes Van Kalmthout, maar die helemaal niet van Kalmthout afkomstig was.

53 - Folder Groot-Kempische Cultuurdagen 1955.

RECTOR MAGNIFICUS

Anton van Duinkerken was ook een jongen uit de streek. Hij werd geboren in Bergen op Zoom en verbleef korte tijd in het missiehuis van Scheut, studeerde vervolgens aan de Rooms-Katholieke Leergangen in Tilburg en werd in 1937 op 34-jarige leeftijd al eredoctor aan de universiteit van Leuven, samen met ondermeer Stijn Streuvels en Cyriel Verschaeve. Van Duinkerken zette zich sterk af tegen de komst van het fascisme. In 1952 werd hij benoemd tot hoogleraar in de Nederlandse en de algemene letterkunde aan de universiteit van Nijmegen. Hij had een grote belangstelling voor Vlaanderen en heeft tal van publicaties op zijn naam staan. Voor deze veelzijdige letterkundige stonden goedheid en gezelligheid centraal en dat straalde hij uit als schrijver, geleerde, feestredenaar en cultureel organisator. Dat vele Essenaren diens werk kenden kwam grotendeels door meester Fons Tirelire die

55^{abcdelgh} - Anton van Duinkerken wordt senior honoris causa van Heidebrand. a - Jos Van Loon hangt het erelid zijn lint om. b - Van Duinkerken spreekt, Fons Fraeters, Stan Millbou, Louis Kerstens en meester Van Loon luisteren aandachtig. c - Fons Fraeters leest de bul voor. d - Schepen Ferdinand Brughmans en burgemeester-senator Ferdinand Pairou buigen zich met praeses Jos Van Loon over de bul. e - Piet Nuijten, ?, ?, Hugo Smets, Harry Notenboom, ?, Jean-Pierre De Ripainse, ? en Bert Konings. f - Van Duinkerken met Wim Schrooyen en Jos Van Loon. g - Tussen pot en pint. h - Van Duinkerken heft het glas met Jos Van Loon, Fons Fraeters, Stan Millbou en Louis Kerstens.

steevast een aantal gedichten in zijn leerplan opnam. Tevens was van Duinkerken een erg begenadigd spreker. En zo hebben ze hem bij Heidebrand leren kennen! Op zaterdag 3 september 1960 werd hij immers tot senior honoris causa van Heidebrand gedoopt. Van Duinkerken was in grote doen, en oreerde en improviseerde over Cicero, maar vooral Bacchus heeft hij herhaaldelijk aangeroepen, zo blijkt uit de eerste lustrumbrochure. Met in de ene hand een bierglas en in de andere een borrel jenever straalde de man, en begon dan spontaan te dichten en te improviseren. Na heel wat glazen vond van Duinkerken een slaapgelegenheid bij notaris Mennes. Deze illustere rector magnificus van Nijmegen overleed op 27 juli 1968. Ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van zijn geboortjaar werd van Duinkerken op 20 juni 2003 in het Cultureel Centrum te Hilvarenbeek herdacht. Niemand anders dan Jan Naaijens hield er de tafelrede.

Er zou nog een derde Nederlander van net over de grens, met name uit Roosendaal, het erelidmaatschap van Heide-

brand aangeboden worden. De interim-hoofdredacteur van de Noord-Brabantse krant 'Brabants Nieuwsblad', Cor Meerbach, was immers een graaggeziene gast bij de studenten. Heidebrand aarzde dus niet om Cor Meerbach senior honoris causa te maken. In het derde werkingsjaar vertelde Meerbach als eregast op een clubavond anekdotes uit zijn rijk gevulde journalistieke loopbaan, zoals over Maria Meesters, een vrouw uit Bergen op Zoom, die probeerde om het Kanaal over te zwemmen. In 1965 zei Meerbach "We houden van u, Moeder Heidebrand, maar ge hebt het er ook naar gemaakt!" En in 1971, toen de Kiekenhoeve in Essen werd opengesteld voor het grote publiek, zou Meerbach andermaal het spreekgestoelte betreden.

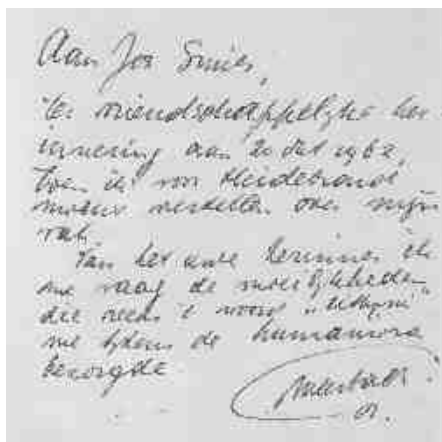

56 - Cor Meerbach.

HEIDEBRANDERS WERKEN ZELF AAN DE NOORD-ZUID- INTEGRATIE

Heidebrand zou nog meer doen! Het startte in 1967 op De Greef te Kalmthout en onder de noemer van Toeristisch Cultureel Weekend (TCW) een project om de integratie tussen Noord en Zuid te bevorderen. Hiervoor was er samenwerking met de Stichting-Lodewijk de Raet, een volkshogeschool die sedert 1952 door studieweekends, studiereizen en voordrachten aan cultureel vormingswerk deed, met speciale aandacht voor de wisselwerking tussen de algemeen menselijke ontwikkeling en de economie. Heidebrand vergaderde hiervoor regelmatig in De Buizerd te Kalmthout met de heer Cantrijn van afdeling Antwerpen-Noord. Heidebranders die in 1969 aan de kar trokken van dit gebeuren waren uiteraard de praesidiumleden, maar het comité bestond verder nog uit de medewerkers van de vorige jaren zoals Piet Nuijten, Stan Van den Bergh, Sus Van Dyck, Vic Van der Mast, Theo Van Riet, Jo Suykerbuyk en Louis Peeters.

Zowel in 1967 en in 1968 stond dat weekend in het teken van de grensoverschrijdende heide. Heidebrand stond in voor de realisatie van het Toeristisch-Cultureel Weekend, maar kon naast de Stichting-Lodewijk de Raet ook rekenen op de medewerking van de Davidsfondsafdelingen van Essen, Wildert en Kalmthout; OLBRES;

57 - Inscriptie van Meerbach in de codex van Jos Smits.

TIEN JAREN HEIDEBRAND
VERZEKERDEN GENOEGEN
AAN WIE IN KEMPENLAND
STUDENTENVREUGDEN VROEGEN!
DIT TWEDE LUSTRUM ZIJ
GEVOLGD DOOR TIEN ERBIJ!"

Anton van Duinkerken

58 - Het binnenkoer van De Greef (oostzijde) in 1960.

erelidmaatschap aangeboden. Van Hee was in 1963 als eerste Vlaamse decaan van de rechtsfaculteit van Leuven benoemd. Tijdens het eerste weekend werden 184 deelnemers genoteerd. Het jaar daarop was een doorslag van het eerste succes en kaderde het weekend in de 'Week van de Heide'. Op het derde congres werd op zaterdag 13 september 1969 burgemeester Johannes Meuwese van Hilvarenbeek (burgemeester van 1946 tot 1975) de zoveelste senior honoris causa, en die was daar zeer blij mee, getuige zijn mooie dankbrief.

In 1969 stond het weekend in het teken van 'Grenzen open'. Het congres ging de eerste dag zoals voorheen door in De Greef, maar 's zondags waren de activiteiten in De Markgraaf. Voorzitter van deze Toeristisch-Culturele Weekends was senior honoris causa Karel C. Peeters. Ook het pas opgerichte Benego nam actief aan die vergaderingen deel. Zo opende in 1969

VTB-VAB-afdelingen en VVV-afdelingen uit de streek en op Elck wat wils. De organisatie werd gepatroneerd door de gemeenten Essen en Kalmthout.

Centraal op het programma stond een congres, een verkenning van de streek via een wandeling of autotocht, een tentoonstelling, een Kempische of Brabantse koffietafel en een groot avondfeest dat veel weg had van een traditionele clubavond. Op de clubavond van 1967 kreeg dr. Zeger Van Hee, professor aan de Katholieke Universiteit Leuven, het

Burgemeester

Hilvarenbeek, 17 september 1969

Zeer geachte heer Nuyten,

Gaarne wil ik u nog eens dank zeggen voor de eer, welke ik van Heidebrand heb ontvangen.

Ik heb dit alles zeer op prijs gesteld. De aangename sfeer, de vriendschap en hartelijkheid, die ik heb ondervonden, hebben mij bijzonder getroffen.

Ik zou ook graag de jongedame, die de bul op zo'n voortreffelijke wijze heeft getekend, nogmaals willen danken. Daar ik haar adres niet ken, wilt gij wel zo goed zijn deze dank over te brengen.

Met bijzondere dank en hartelijke groet,

De Burgemeester van Hilvarenbeek.

59 - Dankbrief van Johan Meuwese.

60 - Burgemeester Meuwese bespeelt de beiaard van zijn gemeente.

J.A.M. Boudrie, burgemeester van Putte, en voorzitter van Benego, het studieweekend, terwijl de Essense burgemeester Herman Suykerbuyk, tevens ondervoorzitter van Benego, de derde werkgroep voorzat. Inleider van dienst was -hoe kan het ook anders- Jan Naaijens. 'Bouwen aan de samenleving' was het thema van het 4^e Toeristisch-Cultureel Weekend in 1970. Heidebrand hielp hoofdzakelijk bij het avondfeest met 'De Kadullen'. Heidebranders zouden nog jarenlang de toeristische troeven van hun Kempenland blijven verkopen, en het mag dan niet verwonderen dat velen in de VVV actief zijn geweest of het nog steeds zijn.

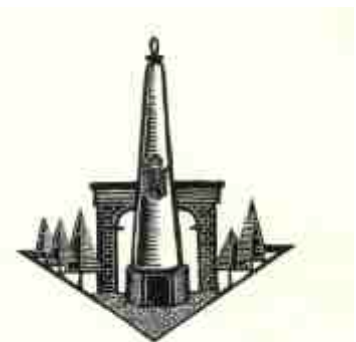

61 - Dr. Karel C. Peeters.

Toen de Groot-Kempische Cultuurdagen in 1971 stopten, nam Essen, op initiatief van Herman Suykerbuyk, en onder auspiciën van Benego, de fakkel over met de organisatie van de Noord-Zuiddagen. Essen organiseerde vijf keer deze Noord-Zuidontmoeting (1974-1980), die een bescheidener versie waren van Hilvarenbeek, en waar de aandacht voor de Nederlandse taal en de grensproblemen altijd centraal stond. Omdat geen enkele andere gemeente deze taak overnam, stierf dit initiatief een te vroege dood. Maar Essen nam opnieuw het initiatief. De werkgroep Voortouw organiseert sedert 1992 Vlaams-Brabantse grensoverschrijdende congressen. Jul Van Agtmael was van het begin tot 2001 de voorzitter. Hij had al heel wat ervaring aangaande de Vlaams-Nederlandse samenwerking dankzij ondermeer de organisatie van de literaire Noord-Zuid Graanzolderavonden van het Davidsfonds. Maar in de werkgroep vinden we tevens gewezen Heidebranders als Piet Nuijten en Herman Suykerbuyk terug.

DE DRIE DRIEHEID

Er waren ook andere contacten met de Nederlandse burenen. Al in de herfst van 1956 trokken de Heidebranders naar Zundert, niet om de bloemenstoet te bewonderen, maar om daar de plaatselijke voetbalploeg, de 'Keesjes', met 0-3 van het veld te sturen, schrijft sportverslaggever Leo Suykerbuyk. Op 14 februari 1965 liep Heidebrand in Wouw mee in de veldloop van de plattelandsjeugd en hield het een clubavond te Heerle, in het

toeristisch - cultureel weekend

landgoed « de graef »
 27 augustus 5 september
 1 9 6 8

62 - Voorblad folder Toeristisch-Cultureel Weekend.

STUDENTEN ALLEMAAL? JA DUS! MOET GE DE BROUWERIJ ZIEN OF GAAN WE INEENS NAAR HET PROEFLOKAAL ?

de receptionist bij een bezoek van Heidebrand aan brouwerij Stella in Leuven

voormalige café en thuishaven van Leo Doggen, die ondertussen zijn geluk had gevonden in De Linden. Hier in Heerle leerde menig Heidebrander de 'Bossche Pop' kennen, een klein maar veraderlijk drankje !

En natuurlijk werden de contacten met de Nederlandse studentenclubs aangehaald. Er werd gevoetbald tegen de studenten van De Halve Maen uit Roosendaal. Hoewel de Vlamingen ruim het onderspit moesten delven, kwam Heidebrand met drie bekers naar huis! Heidebrand onderhield al van bij de start goede contacten met een andere studentenclub uit Roosendaal, De Drie Drieheid en bezocht ook het galabal, waar de zopas gewonnen bekers als suikerpot dienst deden. Misschien wel omwille van hun Bourgondische geaardheid waren Heidebranders graaggeziene gasten op de bals van de Roosendaalse studentenclubs. Al zal menige taalbewuste Heidebrander toch wel de wenkbrauwen gefronst hebben als hij bepaalde uitnodigingen onder ogen kreeg. Een voorbeeldje. Een uitnodiging van de 'Sociëteit' De Halve Maen voor een 'Soirée-dansante' op 15 juli 1961 in de Katholieke Kring van Roosendaal waarop iedereen in 'tenue de ville' werd verwacht, na het betalen van een 'entree'!

De latere generaties Heidebranders hadden goede contacten met de Roosendaalse studenten die hun thuisbasis hadden in café 't Wit Rooseke. Men woonde elkaars activiteiten regelmatig bij. Volgens Jan Deckers waren enkele van deze Nederlandse studenten zelfs lid van Heidebrand. Op zo'n gezamenlijke clubavond in Roosendaal had Heidebrand plannen om de Nederlanders een biljartkeu afhandig te maken, maar deze werden nauwgezet in de gaten gehouden. Desondanks wist Bob Loos toch een cafékruk mee naar buiten te smokkelen...

Bij het bezoek aan een studentenclub in Nijmegen kreeg Heidebrand een beeldje, Mariken van Niemeghen voorstellende, mee naar huis. Dit beeldje zou jaren De Linden sieren. Een tegenbezoek volgde op 26 november 1966. De Nijmeegse studenten van studentenclub Bazaron werden in De Linden op gepaste wijze onthaald met zang, speeches en het nodige echte, dus Belgische, bier.

ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Heidebrand bezocht, in het kader van de te promoten economische ontwikkeling van de eigen streek, ook verscheidene fabrieken net boven de grens in Nederland. In de zomer van 1960 trokken de studenten naar de NV Tomado en de drukkerij Spaarnstad, gevolgd door een Brabantse koffietafel in De Zwaan. Bij Tomado werkten vele Belgische grensarbeiders en het werd ook door Belgen geleid. In de zomer van 1963 trokken de Heidebranders met een lijnbus naar de chocoladefabriek van de Gebroeders Van den Brink in Roosendaal. Uiteraard waren er telkens persoonlijke kennissen of vriendschappen tussen de bezochte bedrijven en Heidebrand. Na het bezoek aan de chocoladefabriek trokken ze naar de herberg de 'Drie Hoefijzers' te Breda, waar ze getrakteerd werden door de afgevaardigde van het bedrijf. "We bleven tot de bonnetjes op waren", staat in het verslag. Als souvenir hadden ze een kolenkit en kolenschop meegenomen.

In de winter van 1957-1958 bezocht Heidebrand het Kempisch industriegebied, waar meteen een grote voorkeur bleek voor brouwerij Trophee in Schilde. Maar het praesidium van 1962-1963 probeerde enigszins de schaal wat

63 - Bezoek aan de Deltawerken met Walter Mennes, Jos Smits en Piet Nuijten.

meer in balans te brengen en nodigde haar leden met volgende woorden uit voor een alternatief bezoek te Wilrijk: “Terugblikkende in het geschiedkundig verleden van Moeder Heidebrand merken we dat het reeds enkele jaren een traditie is dat ons aller Moeder gedurende het Kerstverlof steeds haar telgen meesleurt naar diverse bierfabrieken om het voedsel der Oude Belgen nader te bestuderen. Dit jaar echter zal gebroken worden met de aloude traditie. Julius Caesar schreef dat de Menapiërs verslaafd waren aan het spel, de vrouwen, en de drank... En dat wil onze bezorgde Moeder voorkomen bij de huidige afstammelingen. Om nu deze voorvaderlijke verslaafdheid aan de drank wat te milderen worden alle commilitonen zonder uitzondering verwacht bij de grote tegenstrever van het gerstenat: de Coca Cola”. Maar dit 8^e praesidium was toch niet helemaal zeker van haar zaak, want ze beloofde een terugtocht “langs enkele gezellige Kempische dorpen”! Op 3 september 1966 werden de Deltawerken bezocht, afgerond met een ontspanningsavond in Middelburg. In de eindfase van Heidebrands bestaan stond een bezoek aan Amsterdam op het programma: men hield de kerk in het midden (of juist niet) want

zowel het Rijksmuseum als de beruchte walletjes werden met een bezoek vereerd.

BENEGO, OF HET BELGISCH-NEDERLANDS- GRENDOVERLEG

Op de verbreedingsdagen onder meer in Hilvarenbeek werden tussen Belgische tenoren van Heidebrand als Herman Suykerbuyk en Nederlandse prominenten zoals burgemeester Kievits van Zundert banden gesmeed. Die hebben onder meer geleid tot de oprichting in 1967 van Benego. Dit had als doel kleine grensproblemen aan te pakken en de ongemakken van een grens te verminderen. Herman Suykerbuyk was voorzitter van 1988 tot 1995. Deze initiatieven kregen meer gewicht toen ook de Europese Unie de grensoverschrijdende contacten bevorderde. Nu wordt het historische Kempische heidegebied dat voor het grootste deel in Kalmthout ligt, maar ook in de Nederlandse gemeenten Putte en Hoogerheide-Woensdrecht als één geheel beheerd als het grenspark 'De Zoom-Kalmthoutse Heide'. Dat gemeenschappelijk beheer is in Europa een schoolvoorbeeld van samenwerking. De wortels daarvan gaan wellicht terug tot de Groot-Nederlandse gedachte, zoals Heidebrand die al vanaf zijn stichting koesterde en uitdroeg. Het kon niet mooier dan dat dit idee een toepassing vond op de heide.

64 - Het Stappersven in het Grenspark Zoom-Kalmthoutse Heide.

VII CULTUUR HOOG IN HET VAANDEL

Als er iets is waarin Heidebrand meer dan andere studentenverenigingen uit die tijd uitblonk dan is het in cultuur, zowel inzake beleving als in organisatie met veel kleine 'c's' en soms met enkele hele grote 'C's'. De cultuur werd beleefd vanuit een diep gevoelen van verbondenheid met de eigen streek, eigen volk, eigen taal en vanuit een Vlaams bewustzijn. Vrijwel alle aspecten kwamen ruim aan bod gedurende die kleine 20 jaar dat de studentenclub actief was. Uiteraard kon toneel niet ontbreken, maar ook voordracht, het bijwonen van culturele manifestaties als in Hilvarenbeek en het organiseren van de Toeristisch-Culturele Weekends stonden op het programma. De club organiseerde voordrachtavonden waarvoor een groot deel van de culturele elite van schrijvers tot toondichters van die tijd naar Essen of Kalmthout afzakte. Bekende gezelschappen als het Reizend Volkstheater waren in de jaren vijftig vaste klant in de Noorderkempen. Zelfs tijdens vele clubs, zeker voor feestelijke gelegenheden als een afscheid of een viering, waren de toespraken van de studenten of van eregasten pareltjes van welsprekendheid, doorspekt met gedichten, bekende uitspraken of Latijnse uitdrukkingen. Maar ze hadden er ook de mensen voor met Herman Suykerbuyk zelf, Fons Fraeters en Stan Milbou van Kalmthout, Jan Michielsen en Piet Tirelire uit Essen. In elk praesidium van Heidebrand zat een verantwoordelijke voor cultuur. Het cultureel palmares van Heidebrand is in alle opzichten indrukwekkend te noemen.

Het begon al meteen in het eerste werkjaar. Het jonge Heidebrand had al in de eerste zomer van haar bestaan een groot aandeel bij de organisatie van het Congres der Kempische Schrijvers. De voordracht van Emiel Van Hemeldonck over 'Maria, mijn kind', maakte zelfs de studenten stil. Toch wist Heidebrand bij zulke hoogstaande culturele activiteiten de studentikoze sfeer te behouden. Al tijdens dat eerste jaar kon Heidebrand een indrukwekkende reeks activiteiten voorleggen. De Essense peetvader van Heidebrand, notaris Jaak Mennes, vatte het samen in een onvergetelijke vergelijking: "Als Kamiel Huysmans een jonge tachtiger is, dan is Heidebrand een oude éénjarige".

TONEEL ALS VOLKSVERHEFFING, MAAR OOK 'VOOR DE LEUT'

Al vanaf het tweede jaar stond toneel op het programma. In de winter van 1956-1957 werd 'Het Mes van Barmhartigheid' of 'Wij zijn Gods Utopia' voor het voetlicht gebracht, een stuk van Stefan Anders en onder de regie van Stan Milbou met een machtige vertolking van Ludo van den Maagdenberg, in een veel

65 - Toneel met Ludo van den Maagdenberg en Stan Milbou.

later leven nog burgemeester van Kalmthout (1971-1983). Het jaar daarop werd 'Elias weet het beter' gespeeld, een blijspel met in de hoofdrol een onvergetelijke Willy Vergouwen als Elias. De toneelopvoeringen trokken telkens een kleine 100 toeschouwers. Het toneel slopte veel tijd op en lokte vooral bij de voorbereiding heel wat discussies uit. Toen Fa Jacobs midden in zo'n hevige discussie binnenkwam, merkte hij gevat op: "Julie spelen toch voor uw plezier!", waarop Willy Vergouwen even gevat antwoordde "Waarom doet ge dan niet mee, Fa?". Soms waren er hilarische momenten op het podium. Zo was Kees Nuijten eens vergeten wanneer hij precies op moest, en besloot dan maar om helemaal niet meer op te komen! In het vierde jaar, 1958-1959, werd 'Schipper naast God' opgevoerd en Stan Milbou had andermaal de regie in handen. Zelf toneel spelen was er later niet meer bij, tenzij bij de heropvoering van 'Elias weet het beter' bij het vijftienjarig bestaan in 1970. Wel werden nog herhaaldelijk toneelgezelschappen uitgenodigd of gingen de studenten samen naar een toneelstuk kijken. Op kerstavond 1968 gingen ze naar het stuk 'Pastoor Campens', gespeeld door Elck wat wils. Een jaartje later werd de Poesjenellenkelder in Antwerpen bezocht.

66 - Ticket toneel 'Schipper naast God'.

In die eerste jaren nodigde Heidebrand herhaaldelijk het Reizend Volkstheater (RVT) uit naar de Noorderkempen. Dat toneelgezelschap was na de Tweede Wereldoorlog opgericht en had als doel de toneelkunst tot in alle hoeken van het Vlaamse land te brengen. En dat dit geen holle woorden waren blijkt uit de indrukwekkende cijfers. Tussen 1945 en 1960 werden "219.706 km. afgelegd, om 2.508 voorstellingen te kunnen geven in 262 verschillende gemeenten in Vlaanderen en Nederland". In de lente van 1958 speelde het RVT in Essen het machtige stuk 'Boerensalm' van Felix Timmermans. Het werd een groot succes. Op zondag 24 maart 1957 had het RVT al 'De Moeder, De Dochter en de Man' ten gehore gebracht. Vooral in Kalmthout werden de opvoeringen van het RVT goed gesmaakt, herinnert Vic Denissen zich bijna 50 jaar later nog. Ook toneelgroep 'De Rupelgalm' werd af en toe uitgenodigd voor opvoeringen in de streek. In het eerste lustrumjaar werd het RVT zelfs tweemaal naar Essen uitgenodigd. Veel volk kwam kijken naar 'Dialogue des Carmélites' van Georges Bernanos. Het stuk was zwaar op de hand en bij de volgende opvoeringen van het RVT, 'Het levende wandtapijt' en 'De Gelukkige Reis', kwam daardoor veel minder volk opdagen. Om het einde van het eerste lustrumjaar te vieren in juli 1960 kon het RVT niet ontbreken. In het gemeentepark voerden zij 'De Bungalow' op. Maar ook het Laboratorium voor Vlaams Toneel (LVT) van Kalmthout naar Michel Thys en met Stan Milbou werd naar de Noorderkempen gehaald. In 1960 voerden zij 'Feiten hebben geen belang' van Jan Stalens op. In het Gildehuis van Kalmthout bracht datzelfde gezelschap 'De Engel bij de Bron', een stuk van Michel Thys. Later ging men naar De Kring in Roosendaal. Daar zagen Heidebranders bijvoorbeeld de musical Hair. Destijds was deze voorstelling felbesproken omdat er nogal veel naaktscènes in voorkwamen.

LEKKERE WHISKY, MAAR SLECHTE SIGAREN

68^{abc} - Maurice De Wilde krijgt het erelidmaatschap.
 a - Praeses Walter Mennes overhandigt de eretekenen.
 b - Guy Andriessen, Herman Suykerbuyk, Maurice De Wilde,
 Walter Mennes en Wim Heestermans.
 c - De corona.

67 - Maurits

De meest gesmaakte avonden waren dikwijls diegene waarbij gekende figuren naar Essen werden uitgenodigd voor een voordracht. In Kalmthout gingen deze meestal door in het Gildenhuis, in Essen aanvankelijk in het zaaltje aan de vakschool, later in de raadszaal van het gemeentehuis.

Maurits Balfourt kwam in 1958-1959 op vraag van Heidebrand naar Kalmthout. Hij was dan al in bepaalde theatermiddens een gewaardeerd regisseur, maar zou bij het grote publiek pas in de jaren zestig bekend worden als regisseur van televisieseries als 'Jerome en Benzamien' (1966), 'De filosoof van Hagen' (1967), maar vooral natuurlijk van 'Wij, heren van Zichem' (1969). De avonturen van 'de Witte' werden door zo'n klein drie miljoen Vlamingen bekeken! Balfourt kreeg voor z'n terugreis naar Antwerpen vijf Heidebranders mee als escorte.

De emoties rond de schoolstrijd van 1955 bleven nasmeulen. Daarom nodigde Heidebrand in 1956 pater Frans Van den Bergh uit. Deze Kalmthoutenaar sneed het thema aan van de schoolstrijd die naar Congo was verplaatst door de als sectair aangevoelde politiek van minister Buisseret. De sociale bewogenheid kon in 1956 niet op, want in november werd een avond georganiseerd over de katholieke vrijheidsstrijd in het communistische Hongarije die werd geleid door kardinaal Mindzenty. Iedereen hing aan zijn lippen toen onderzoeksrechter Majean in het vierde werkjaar een verhaal kwam ophangen rond blanke slavinnen. In 1959 was Anton Van de Velde te gast. Deze vertegenwoordiger van het Vlaams en katholiek getinte expressionisme, en ondermeer ook regisseur van het H. Bloedspel te Brugge, kwam vertellen en voordragen uit zijn eigen werk. Eén van zijn bekendste werken 'Radeske' zal wellicht bij velen een lichtje doen branden.

Op 31 oktober 1964 werd in de raadszaal van het gemeentehuis pater Goffinet uitgenodigd, die met een prachtige reeks dia's en een

spreekbeurt over Griekenland, de bakermat van de Westerse cultuur, aan allen een leerrijke avond bezorgde. Maurice De Wilde werd op 21 mei 1966 door de toenmalige praeses Walter Mennes naar Essen gehaald om te spreken over persvrijheid, en werd meteen tot senior honoris causa gebombardeerd. En in oktober van datzelfde jaar was er een avond in het kader van de wereldvredeactie, met als sprekers handelsingenieur Aerts, E.H. Carpentier en Herman Suykerbuyk.

Eén van de meest illustere personen die ooit naar Essen kwamen afgezakt is ongetwijfeld Minister van Staat Theo Lefèvre op vrijdag 9 december 1966. Hij had het voor ruim 100 aanwezigen over 'De gezagscrisis in België en verantwoord staatsburgerschap'. Praeses Louis Peeters begon zijn inleiding sterk door meteen te verwijzen naar het bezoek dat Lefèvre had gebracht aan het 'Huis van de Rechten' te Leuven. Op voorhand had men hem whisky en sigaren aangeboden, en in de loop van zijn toespraak had de gewezen premier gezegd dat de whisky wel, maar de sigaren niet deugden! Theo Lefèvre ging op ditzelfde élan door en verwees naar een eerder bezoek aan Essen waar “een jonge advocaat na mijn uiteenzetting aankondigde dat men de goede wijn voor 't laatst had bewaard, ... namelijk een optreden van 'De Klaverkens'. Vermits ik dan toch terug mocht komen, ben ik van oordeel ... toen nog niet zo'n slechte beurt te hebben gemaakt!”. Deze advocaat was natuurlijk niemand minder dan Herman Suykerbuyk. Lefèvre trok over de gezagscrisis een parallel met de toestand in de buurlanden, en weidde vooral uit over de rechten, waarop alle klemtonen worden gelegd, en de plichten, waarover in alle talen wordt gezwegen. Na de voordracht was er een debat, waarbij Lefèvre zich van zijn beste en geestigste zijde liet zien. Het Essense maandblad Broer was vol lof en schreef “Heidebrand heeft er beslist niet slecht aan gedaan Theo naar Essen te halen!”

69 - Uitnodiging voordracht Theo Lefèvre.

VAN SPOETNIKS TOT PANELGESPREK

Zelfs de wetenschap en de economie ging Heidebrand niet uit de weg. In het tijdperk van de eerste 'Spoetniks' werd Jos Van Limburgen uitgenodigd om zijn visie te geven over de ruimtevaart, maar de wetenschap zou de man later volledig ongelijk geven. Op 2 september 1966 onderhield ingenieur Jan Theuns de Kempische studenten over de Deltawerken. Op 13 december 1968 kwam havenschepen Leo Delwaide naar Essen om te spreken over het belang van de haven, in het bijzonder de as Antwerpen-Rotterdam. Dat al die bekende figuren bereid waren naar Essen of Kalmthout af te zakken heeft veel te maken met volksvertegenwoordiger en burgemeester Herman Suykerbuyk. Hij was present bij de meeste voordrachten.

Ook enkele leden en ereleden van Heidebrand waren niet te beroerd om zelf een voordracht te geven. Zo sprak Herman Suykerbuyk op 13 april 1957 over verzekeringen, terwijl Vic Denissen het meer in zijn vakgebied zocht met het onderwerp 'Bloedgroepen en Immunisatie'. In januari 1962 en 1963 was er een panelgesprek met de notarissen De Bounge en Mennes en de broers Herman en Leo Suykerbuyk over 'Universitaire problemen en toekomstmogelijkheden' en 'De verhouding Kerk, Volk en Staat'.

AVOND DER VLAAMSE MUZEN

De muziek sprak de Heidebranders al vanaf het begin aan en die lijn werd lang volgehouden. Al in het tweede werkingsjaar in 1956 organiseerde de club een pianorecital ten huize van Hanny Goormachtig, een beetje intiem, maar was dit niet de bedoeling? “Zelfs de 'bleukes' op gebied van klassieke muziek hadden een prachtige avond achter de rug,” schreef de secretaris. Tevens herinnert iedereen zich nog de avond met de toondichter Armand Preud'homme op 12 maart 1960, waarbij ook het eigen Heidebrand-lid Fons Fraeters zijn best deed met declamatie. Preud'homme heeft de 'Purperen Hei' geschreven en dat lied bracht uiteraard bij de heikneuters in Essen en Kalmthout veel emoties teweeg. Al eerder, in 1957, was Preud'homme naar Essen uitgenodigd voor het St-Jozeffeest op 19 maart en een orgelrecital in de dekenale O.-L.Vrouwkerk in Essen. Essen wist toen al dat Preud'homme voor gezelligheid kon zorgen. Een jaar later op 25 november 1961 organiseerde Heidebrand een geslaagde Mozartavond in de raadszaal van het gemeentehuis onder de leiding van pater Marcel Weemaes van het College aan Rouwmoer. In de paasvakantie van 1965 had Heidebrand gezorgd voor een tentoonstelling met moderne schilder- en beeldhouwwerken van studenten. Het culturele neusje van de

70 - Uitnodiging Avond der Vlaamse Muzen.

zalm in het tiende werkjaar was ongetwijfeld de 'Avond der Vlaamse Muzen' met zang van Louissette Garcia en met voordrachten door Lieve Suys. Vandaag vinden we Suys terug bij 'Studio 100' waar ze ondermeer zangbegeleidster was voor de musicals 'De drie biggetjes' (2003) en 'De kleine zeemeermin' (2004). Op zaterdag 3 februari 1968 nodigde Heidebrand iedereen uit voor een winterconcert in de dekenale kerk van O.-L.-Vrouw, met de laureaten van het Lemmensinstituut en bekende organisten als Jozef Swinnen en Karel Van Ingelgem.

INTRODUCTIE VAN KLEINKUNST IN DE NOORDERKEMPEN

Vanaf begin jaren 1960 trok men tevens de kaart van de kleinkunst, toen nog een relatief onbekend begrip in de Noorderkempen. In Nederland had Kor van der Goten al halverwege de vijftiger jaren zichzelf tot eerste Vlaamse 'sjansonjee' uitgeroepen. Hij had de toon gezet voor een hele generatie kleinkunststartiesten die het genre van in de jaren zestig tot eind jaren zeventig tot een enorme bloei brachten. Heidebrand begon ermee in 1962 met Miel Cools en Lode Dieltjens. Maar Heidebrand zou Heidebrand niet zijn moesten de eigen kunstzinnige leden als Stan Milbou niet mee op het podium komen met enkele aangrijpende vruchten van poëzie. Om het genre nog wat meer bekendheid te geven, organiseerde Heidebrand in samenwerking met OLBRES en het Davidsfonds op 2 februari 1963 een kleinkunstavond met Miel Cools, Jos Ghysen, Kor van der Goten en Louis Verbeeck. Het 8^e praesidium o.l.v. praeses Bert Peeters motiveerde deze keuze in een schrijven aan de leden als volgt: “Wij waren aanwezig op het Kleinkunsteiland '62 in een nokvolle aula van de Leuvense universiteit : negen Vlaamse kleinkunstenaars oogstten succes bij een geestdriftige,

71 - Miek en Roel.

duizendkoppige menigte en meteen verworven zij vast burgerrecht op dit eiland van het Leuvense studentenwereldje. Toen dachten wij eraan iets mee te brengen van de kleinkunst naar hier, die vlek van belangstelling uit te breiden en de aandacht van een ruimer publiek te winnen". Daar slaagden de organisatoren nog niet helemaal in, want door het zeer slechte weer kwam er maar weinig volk naar deze rijk gevarieerde avond. In 1963-1964 bespraken Heidebranders enkele kleinkunstlieders met o.a. Karel Van Deuren en Bob Wezenbeeck. Op 10 april 1965 deed Miel Cools De Linden meer dan vol lopen.

72 -Inkomkaart kleinkunstavond.

Eén van de mooist gevulde kleinkunstavonden was ongetwijfeld die op 30 maart 1968 in het Gildenhuis van Kalmthout met optredens van de Vlaamse troubadoers Miek & Roel Van Bambost, en Roland, Lode De Ceuster en Gaspar Skiffle. Die laatste groep kwam uit Kalmthout zelf en speelde country- en westernmuziek. Even later nam in Essen eerst het jeugdhuis Thor de kleinkunstkakel over en vervolgens organiseerde Wim Vermeylen vier edities van de 'Nacht van de Kleinkunst' (1976-1979) in de sporthal t.v.v. de vereniging voor anders-validen, Actiegroep Z, waarbij zowat alle grote en kleinere Vlaamse en Nederlandse namen op het podium stonden.

In februari 1970 haalde Heidebrand met het Jong-Davidsfonds Heide de cabaretgroep 'Mam'sel' met een zeer controversieel stuk naar een goedgevulde Essense zaal Rex. "Veel soeps was het niet, er werd afgebroken dat het een lieve lust was" schreven zowel De Noorderzon als Broer. In de herfst van dat jaar werden 'De Kadullen' naar De Greef gehaald op een avondfeest van Heidebrand. Het liedje over de 'Zotte Kadullen' ging er bij de studenten gretig in.

AANDACHT VOOR KUNSTENAARS DIE DORPSNIVEAU KONDEN OVERSTIJGEN
Vooral door Jul Van Agtmael en 'zijn' Davidsfonds, maar ook door andere Essense cultuurverenigingen waaronder Heidebrand, werd in oktober 1966 de retrospectieve Albert Yssackers geopend in het Gildenhuis van Essen-Wildert door Emiel Van Hemeldonck. Albert Yssackers, geboren in St.-Kwintens-Lennik, verkaste in 1928 naar Essen, waar hij werkte bij de spoorwegen. Als kunstenaar met veel lino's en pentekeningen op zijn naam vond hij zijn inspiratie in het landschap en de gebouwen van de streek. Hij ontwierp affiches en illustraties voor verschillende tijdschriften. Zo voorzag hij het voorblad van de 2^e lustrumbrochure van Heidebrand met 'Tijl en Nele'. Aan deze overzichtstentoonstelling was een tekenprijskamp voor scholen verbonden. De bedoeling was om regelmatig een kunstenaar uit het eigen dorp of streek in de kijker te zetten. Het jaar daarop stelden dezelfde organiserende verenigingen de kunstglasramen van Frans Van Immerseel centraal, eveneens met een scholenprijskamp.

De Heidebranders hadden blijkbaar meer dan inspiratie genoeg. De variatie en de kwaliteit van de genodigden bewijst de brede maatschappelijke interesse die Heidebrand aan de dag legde. Dat soms topsprekers bereid waren

73 -Mal van een tekening van Piet Tirliren voor een uitnodiging voor een studentenbal.

naar het Noorden te komen is wellicht ook het gevolg van het relatienetwerk dat de club intussen had opgebouwd, zeker op politiek vlak met Suykerbuyk en Jacobs. Voor de meeste van die avonden werd iedereen uitgenodigd. Er was ook voor elk wat wils : van cultuur naar sociale beweging en van politiek naar wetenschap en economie, voor de Heidebranders waren dit kleine stappen. Het ging telkens om betrokkenheid met wat er in de wereld gebeurde en om bewustmaking; cultuur doorgaans met een kleine 'c', maar fel gesmaakt door de studenten en de genodigden. Eén van de grootste verdiensten van Heidebrand op cultuurvlak was misschien wel dat ze de traditie van de Groot-Kempische Cultuurdagen geprobeerd hebben in stand te houden.

Zeker in Essen drukte Heidebrand een definitieve stempel op het culturele leven, wellicht ook omdat velen onder hen artistiek waren aangelegd en door Heidebrand een forum kregen, zoals Fons Fraeters, Stan Milbou en niet in het minst de ons veel te vroeg ontvallen schilder Piet Tirliren, die vooral actief zijn schouders heeft gezet onder de Toeristisch-Culturele Weekends van Heidebrand. Bij de jongste retrospectieve van Piet Tirliren, 20 jaar na zijn dood, waren een aantal van zijn vrienden uit Heidebrand aanwezig. Bij de oprichting van de 'Kulturele Stichting' (nu Cultuurraad) in de gemeente Essen op 28 december 1967 kwamen er van de 13 aanwezigen, liefst 5 uit Heidebrand.

VIII

EEN GEZONDE GEEST IN EEN GEZOND LICHAAM

74^{ab} - Heidebrand op het voetbalveld.

a - staand : Piet Tirelire, Jos Van Meel, ?, Jo De Ridder, Guy Andriessen, Theo Van Riet, Lou Vanwesenbeeck, ?, Stan Vandekeybus, Walter Mennes, Jaak Mennes, Richard Tax, Herman Suykerbuyk; zittend : ?, Guy Van Gool, Wim Schrooyen (in onderhemd), Jos Smits, Jan Michielsens, Guy Nelen, Bert Peeters, Wim Heestermans, Cis Brant.

b - staand : Vic Van Looveren, Karel Van Geldorp, Karel Van den Bergh, Kees Nuijten, ?, Sus Peeters, Jaak Mennes, Richard Tax, Herman Suykerbuyk; zittend : Piet Nuijten, Walter Mous, ?, Frans Meukens, Johan Van Campen.

Sport loopt als een rode draad doorheen de bestaansgeschiedenis van Heidebrand. Al vanaf het eerste praesidium werd ook een verantwoordelijke voor sport aangeduid. Daarbij kwamen de twee meest beoefende sporten in Vlaanderen het meest aan bod, voetballen en wielrennen. Een vast patroon zat er nooit in, het ging telkens om gelegenheidswedstrijden. Heidebrand organiseerde ook enkele fiets- en autorally's, wat in die tijd populair was. In het tweede lustrumjaar werd een tafeltennistornooi georganiseerd. Voor de destijds minder volkse sporttakken als volleybal en basket heeft Heidebrand zeker in Essen baanbrekend werk geleverd. Zo hebben de KOVEK-feesten bijgedragen tot de doorbraak van het volleybal in Essen en waren ze onrechtstreeks aanleiding voor het ontstaan van een Essense volleybalcompetitie. Ook de basketbalclub ESBAC vindt voor een stuk zijn roots in Heidebrand. Jos Smits was daar de eerste secretaris. De studenten hadden dergelijke ontwikkeling niet bewust bedoeld, maar hun initiatieven creëerden wel de nodige sfeer. Want bij Heidebrand bleef het plezier en het drinkgelag na de wedstrijd altijd centraal staan.

ROLLING DOORHEEN HET 'LAUWMOERSE'

Op voetbalgebied heeft Heidebrand bijna 20 jaar lang de hele wijde omgeving uitgedaagd voor een match. Het waren vriendenmatches en die term was erg toepasselijk op de sfeer tijdens en vooral na de match. De eerste wedstrijd die in de annalen is terug te vinden vond al in oktober 1956 plaats tegen de 'Keesjes' van Zundert, die ter plaatse met een 0-3 zege vakkundig werden ingemaakt. Op 5 januari 1957, putje winter, speelde Heidebrand een wedstrijd tegen de bevriende studentenclub Forsala uit Rijkevorsel. Heidebrand verloor met 3-1, "maar" schreef de reporter, "na de match in café De Knikker in Nieuwmoer werd die achterstand ruim ingehaald." Een

enthousiaste bruisende speech van 'coming man' Louis Aerden en een rolling (kroegentocht) doorheen het 'Lauwmoerse' bogen het eerste verlies van Heidebrand om in een sprankelende avond. Louis Aerden zou nadien in

het derde jaar 1957-1958 praeses worden van Heidebrand. De toon was meteen gezet. Het ging niet om de knikkers, maar om de sfeer en elke activiteit van welke aard ook kon uitgroeien tot een bruisende clubavond. De kwestie was erbij te zijn.

ECHTE VRIENDENMATCHEN

Regelmatig speelde Heidebrand een match tegen de BoerenJeugdBond (BJB). Tegen de mannen van Wildert werden de Heidebranders op het veld van Nieuwmoer ingemaakt dankzij een uitstekende onderpastoor Seuntjes. De wedstrijden tegen Forsala uit Rijkevorsel werden meer een traditie, maar er werd ook gespeeld tegen De Berelaere uit Berlaar. Ook de Kalmthoutse voetbalclub KSK leende zijn veld graag aan de studenten, maar voor de clubs nadien hadden de studenten hun eigen kantine. Op 26 november 1967 speelde Heidebrand een benefietwedstrijd voor Herman Van Hooydonck, die eerder zijn kaak had gebroken, uiteraard gevolgd door een dansavond in de salons De Sterre in Nieuwmoer. Herhaaldelijk werd ook gespeeld tegen de studentenclub uit Roosendaal, De Drie Drieheid. Een lijn in de uitslagen is wel dat Heidebrand doorgaans won tegen de Nederlandse ploegen, verloor tegen de BJB en plaatselijke groepen en afwisselend won en verloor tegen andere Belgische studentenclubs. De uitzondering op deze regel is het verlies tegen De Halve Maen uit Roosendaal.

Elke gelegenheid was goed voor een voetbalmatch. Toen enkele voetbalminnende jongeren uit Israël (sommigen beweren nog altijd dat het om het eerste elftal van Israël ging) in de hovingen van De Belder logeerden, werd het nieuwbakken praesidium van Heidebrand opgetrommeld voor een oefenmatch. Praeses Jan Michielsen, zelf een bekend voetballer bij Excelsior Essen, ging daar in september 1961 maar al te graag op in. Omdat op een zaterdag werd gespeeld moesten de Israëlieten om religieuze redenen de afstand van De Belder naar het terrein van Excelsior Essen te voet afleggen. De Joodse vrienden waren al op voorhand moe en Heidebrand won met 10-5. In het tweede lustrumjaar werd ook op het terrein van Horendonk een wedstrijd georganiseerd tussen senioren en jonge Heidebranders. De match werd onder de deskundige leiding van scheidsrechter Richard Tax door de jonge garde gewonnen met 5-4. Maar het zou geen Heidebrandwedstrijd geweest zijn, moest ook de scheidsrechter zelf niet gescoord hebben! In de late herfst van 1965 speelde Heidebrand op het terrein van Eendracht Kalmthout een match tegen De Gerstetonne, de studentenclub uit Hoogstraten. Die partij won Heidebrand dankzij de keeper, 'Zwarte Panter' Guido Andriessen. Omdat Heidebrand ook in Kalmthout thuis was, werd de derde helft verder gespeeld in De Zoeten Inval, waarna zoals in Nieuwmoer 8 jaar eerder opnieuw een kroegentocht volgde. Zelfs de jaarlijkse bezinningsdag in het Missiehuis te Heide werd meer dan eens afgesloten met een pittige voetbalmatch tegen de jonge fraters.

75 - De Israëliische tegenstanders staan bovenaan, de Heidebrandploeg onderaan met Jan Michielsen, ?, Frans Meukens, Karel Van Geldorp, ?, Fons Fraeters, Jo De Ridder, Kees Nuijten, Jean-Pierre De Ripainseel, en Herman De Ridder.

76^{abcd}. a - Atoomprijs te Mol : Herman De Ridder klopt Stan Van Loon. b - Herman De Ridder, het zwartgeschminkte bloemenmeisje, ?, Stan Van Loon (2e) en Stan Milbou. b - Ondermeer Oswald Donkers en Leo Suykerbuyk (3e) vervoegen de plechtigheden. d - Huldiging na het criterium te Brasschaat : Moeder Marraine uit Leuven, Jo De Ridder, Herman De Ridder met bloemen, Leo Suykerbuyk, Sus Peeters (pet Coca-Cola), René Verhulst, Fé Verboven (pet City Sport), Louis Aerden (rand foto).

RUGNUMMERS VOOR DE DEELNEMERS VAN DE AUTORALLY

De sportactiviteit was het felst tijdens de eerste jaren en nam lichtjes af vanaf 1959 toen Heidebrand zijn eerste KOVEK-feesten organiseerde. Sport werd namelijk in KOVEK geïntegreerd. Ook in het wielrennen of 'de koers' was Heidebrand vanaf de eerste jaren actief onder impuls van Stan Van Loon van Nieuwmoer, zelf een fervent wielrenner, die ook bij de 'Liefhebbers' heeft gereden. Stan Van Loon heeft het gebracht tot universitair wereldkampioen. Hij werd dan ook de eerste twee jaren de sportleider van Heidebrand. Maar ook Leo Suykerbuyk uit Essen en vooral Herman De Ridder uit Kalmthout waren niet uit het wiel van Stan Van Loon weg te slaan. "Of was Stan Van Loon soms blij dat hij het wiel van De Ridder kon volgen...?", vroegen kwatongen zich af. Omdat Leo Suykerbuyk ook toen al gemakkelijk de pen hanteerde

vinden we gelukkig nog enkele anecdotes van de wielrennerij terug in de annalen. Zelf slaagde Suykerbuyk erin een echte roze rennerstrui met het opschrift 'Bieren de Koninck' te bemachtigen van wieljournalist Michellio, pseudoniem voor Michel Lambrechts. Deze bekende Kalmthoutse wielierliefhebber en -kenner baatte zelf een tijdlang het café-sportlokaal Michellio uit. In het jaar 1958 slaagde Heidebrand erin het ploegenklassement te winnen in de traditionele wielervedstrijd van Brasschaat. In de 1° Atoomprijs van Moeder Geelse in de zomer van 1957 kon Herman De Ridder de palm mee naar huis nemen, terwijl Stan Van Loon beslag wist te leggen op de tweede plaats.

Heidebrand organiseerde in zijn korte bestaansperiode ook autorally's, een wat minder vermoeiende sportactiviteit, die zich zeker in de beginjaren vooral tot de notabelen van de streek richtte. De meeste mensen hadden immers geen auto. De annalen zijn schaars, maar van Leo Suykerbuyk weten we dat in 1957 een rally werd verreden door vooral de ereleden van Heidebrand. Maar ook hier waren grapjes nooit ver weg. De deelnemers moesten zogezegd een rugnummer afhalen en vele chauffeurs traptten erin en kwamen langs de balie voor hun rugnummer. De route werd telkens plezierig en niet te moeilijk gehouden met leuke opdrachten, maar desondanks dwaalden velen af, uiteraard onbewust...

77 - Illustratie op de uitnodiging voor de fietsrally.

WINTERAVONDEN MET CHAPEAU, TAFELTENNIS EN KOEJONNEN

Heidebrand zag 'sport' erg breed. Cafésporten hoorden daar duidelijk ook bij. Zo werd vanaf de jaren zestig tot de laatste jaren van Heidebrand tijdens een winteravond in De Linden een clubkampioenschap gehouden in drie disciplines: koejonnen (kaarten), tafeltennis en chapeau (dobbelspel). De viering van de kampioenen achteraf was minstens zo belangrijk als het wedstrijdgebeuren zelf. Pingpong of tafeltennis was toen blijkbaar in de mode want in de refter van de Broederschool versloeg Heidebrand OLBRES met 9-1. Andere activiteiten van de sportleider waren ondermeer een bezoek aan de Antwerpse Zesdaagse in februari 1966 en het bijwonen van de voetbalinterland België-Nederland in de 'Hel van Deurne'.

Met de oprichting van KOVEK in 1959 werd Heidebrand meteen ook een organisator van sport, waar vooral jongeren uit de brede omgeving zouden aan deelnemen. De koersfanaten bij Heidebrand zorgden ervoor dat al van bij de eerste feesten de KOVEK-koers niet ontbrak. In de bossen van Calmeyn (Heikant Essen) werd deze wedstrijd gereden, ondermeer in de straat met de zeer toepasselijke naam 'Velodreef'. De koers was uiteraard bedoeld voor niet-aangeslotenen of voor de gewone burger. Sport voor het volk. Heidebranders liepen ook mee in de internationale bosloopwedstrijd te Wouw op Valentijnsdag 1965.

POPULARISERING VAN VOLLEYBAL

Eén van de grote verdiensten is wellicht dat KOVEK al in 1964 op volleybal overschakelde als massasport en zo die toen relatief onbekende sport mee in Essen populair maakte. De oprichting van DOSKO een jaar later, op 15 augustus 1965, door Albert en Jef Claessens van Horendonk is zeker niet vreemd aan de popularisering van die sport door Heidebrand. De club zocht haar weg en speelde enkel vriendenmatchen. Vanaf 1968 was Raymond Maas de voorzitter van DOSKO, wat staat voor 'Door Ordelijk Samenspel Komt Overwinning'. In 1966-1967 werd gestart met een volleybalcompetitie, waaraan ook Heidebrand zou deelnemen. Heidebrand werkte zijn

78^{ab} - KOVEK 1964 : volleybalploeg senioren.

a - De ploeg poseert : Karel Van den Bergh, Herman Suykerbuyk, Piet De Groof, Cis De Schepper, Herman De Ridder, Kees Nuijten en Jan Van den Eynde.

b - In actie.

thuiswedstrijden af op het pleintje achter het gemeentehuis.

“Het zullen zuiver vriendschappelijke wedstrijden worden. Niettegenstaande hebben we op onze stichtingsvergadering van donderdag 10 november (1966) besloten het bijgevoegde reglement te volgen, dat door de afgevaardigden der verenigingen werd goedgekeurd”. Deze competitie kreeg aanvankelijk de naam VOESKA mee, wat stond voor Volleybalcompetitie ESSen-KAlmthout. Nadien werd nog meer aandacht besteed aan de algemene basisregels van het volleybalspel, werden er scheidsrechters opgeleid, en werd volleybal een zaalsport. Er werd ondermeer gespeeld in de turnzaal van Horendonk, of in zaal Agora, die wel hoog genoeg was, maar in feite niet de vooropgestelde breedte had. Toen sprak men van de Gewestelijke Competitie Essen, en deze was dan weer de voorloper van de Essense Competitie die, als onderdeel van het Vlaams Katholiek Sportverbond (VKS) in 1974 op initiatief van DOSKO werd opgericht. Maar omdat er van dat VKS weinig steun kwam, heeft men -zodra het probleem van de verzekering een goede oplossing kreeg- begin jaren tachtig een eigen competitie op poten gezet, de EVL (Essense VolleybalLiga). Zo krijgen nu al dertig jaar lang een behoorlijk aantal volleybalploegen uit de streek de kans om in de omnihal van Essen op donderdag een volledig eigen

competitie te spelen. Als club kende DOSKO gloriejaren onder impuls van Willy Gommeren, een vaste international in het Belgische team. In Italië kreeg hij de bijnaam 'Il martillo', de hamer.

START VAN HET ESSENSE BASKET

Heidebrand heeft ook mee aan de wieg van de basketbalclub ESBAC gestaan door in de zomer van 1963 een Antwerps basketteam naar Essen uit te nodigen voor een demonstratiewedstrijd. Dat viel in bijzonder goede aarde bij Harry Schrauwen, de familie De Goey en Isidoor Van Hees, die samen op 6 november 1964 de Essense basketbalclub hebben gesticht. De club trad aan in derde provinciale met Jan De Goey als voorzitter, Isidoor Van Hees als penningmeester en ook hier nam Jos Smits de secretarisfunctie op. In het College van Essen was basket

eveneens populair en het waren dan ook enkele ex-studenten zoals Werner Schrauwen en Bob Hereygers van het college die de eerste ploeg van ESBAC vormden samen met Jan De Goeij, Fons Tobback, Hugo Brits en Maurice Van Hees. De basketbalvereniging kreeg in 1991 de Essense prijs van sportverdienste en laat de regio vanaf het midden van de jaren negentig massaal dansen op de muziek van Donna's Dansfolie. ESBAC telt nu een tiental ploegen en is niet meer weg te denken uit het Essense sportleven.

DE LAATSTE SENIOR HONORIS CAUSA: PIET THEYS

Na sportdokter Dries Claes werd nog een andere personaliteit uit de sportwereld in de bloemen gezet. Wellicht de laatste die tot senior honoris causa van

Heidebrand gekroond werd was sportjournalist Piet Theys. Theys kreeg deze eretitel bij de viering van het derde lustrum, in oktober 1970. Geboren op 4 augustus 1927 te St.-Genesius-Rode begon hij in augustus 1959 zijn carrière op de BRT, en werd op korte tijd een befaamd radioman. Hij versloeg meermaals de Ronde van Frankrijk. In 1961 kreeg hij van de Belgische Sportpersbond de prijs voor de best geschreven sportreportage, en verwierf tevens de 'Oscar 1961' voor het beste radiowerk. Daarnaast schreef Piet Theys vele korte verhalen en humoristische poëzie. Zijn spreektalent viel te bewonderen in talloze radiokronieken, maar ook in het televisieprogramma "t Is maar een woord". In 1968 schreef hij het 'Grootboek van de Sport'. In 1974 overleed Theys op tamelijk jonge leeftijd.

80 - Piet Theys.

Wie de balans opmaakt van de sportactiviteiten van Heidebrand, merkt dat de studenten in de eerste jaren zelf veel zweet hebben gelaten en dat de latere generaties vooral andere jongeren veel zweet hebben doen laten. Toch speelden ook de latere praesidia nog regelmatig hun matchke voetbal. Een rode draad is ook dat al dat zweet enkele uren daarna al werd vervangen door heerlijk schuimend gerstenat. Dat het sportleven vooral in de gemeente Essen dankzij Heidebrand een heel stuk rijker geworden is, valt moeilijk te ontkennen.

79 - ESBAC op de Kovekfeesten van 1964 met Julia Nelen, Dymphna Van Wesel, Maria Van Agtmael, Jan De Goeij jr., Jan De Goeij sr., Walter Hontelé, Harry Schrauwen. Gehurkt : Door Van Hees, Willy Lauwers, Werner Schrauwen, Fons Tobback en Maurice Van Hees.

IX

UILENSPIEGEL LEEFT !

Er is geen studentenclub die niet af en toe eens een grap uithaalt. Ook aan die stelregel kon of wilde Heidebrand niet ontkomen. Uiteraard stond elke clubavond bol van spitse speeches en gevatte opmerkingen, want daar waren die van Heidebrand bijzonder goed in. Alle annalen en alle verslagen van de praesidia getuigen van de spitsvondigheden en steken onder water, afgewisseld met soms heel wijze en diepzinnige opmerkingen. Die laatste kwamen dan wel meestal van de uitgenodigde gastsprekers. Velen hadden echt redenaarstalent, zoals Herman Suykerbuyk, Jan Michielsen, Fa Jacobs, terwijl Piet Tireliren haast perfecte speeches in het Latijn afleverde. Op een donkere februarizaterdag 1962 bij Jos Wijters in Kalmthout werd zelfs een heuse speechersclub georganiseerd. Maar de talenten van Heidebrand moesten het daar wel afleggen tegen Olav Leuridan, de praeses van de studentenclub Palustria uit Retie, waarmee de club herhaaldelijk verbroederde.

81 - René Verhulst doet mosterd in de broek van Wim Schrooyen, en werkt af met een bloemstukje.

Andere leden hanteerden meesterlijk de pen, zoals Leo Suykerbuyk, maar ook Jos Smits. Soms werden er ook al eens afspraken voor het leven gemaakt, zoals door lustrumpraeses

Wim Schrooyen. Hij verklaarde “de eerstelingen van de tegenwoordige Heidebranders, te weten Jos Van Loon, Walter Gommeren, Stan Van den Bergh, Karel Van Geldorp, Bert Peeters, Wim Heestermans en Jos Smits, wettig of onwettig, gratis ter wereld te helpen brengen”. Dat gold ook voor de tweede van Herman De Ridder en voor de vijfde en de zesde van Jef Naulaerts. De gelukkigen hebben er later niet veel van gemerkt. De anekdote staat dan ook in de annalen geboekstaafd als de 'Zattemannenafpraak'. Ze werd gemaakt in Hotel De Linden. Uitbater Leo Doggen was één van de ondertekenaars.

STRAFFE VERHALEN OVER ARABIËREN

Heidebrand telde onder zijn leden ook opmerkelijke individuen zoals de ons veel te vroeg ontvallen Jean-Pierre (John) De Ripainse, een gepatenteerde vrijzinnige, die voor Het Laatste Nieuws werkte en daar vooral actief was als buitenlandreporter. De verhalen van zijn talloze persontmoetingen, vooral in de Arabische wereld, waren

WIM, MAG IK VOORTAAN OOK ‘DOKTER’ ZEGGEN ?

Willy Vergouwen tot zijn vriend en pas afgestudeerd geneesheer Wim Schrooyen

legendarisch en werden straffer naarmate het uur vorderde en het bierpeil steeg. Hij werd in het eerste lustrumpraesidium onder Jos Van Loon opgenomen als adviseur, een functie die voordien niet bestond. Zijn echte taak, die hij trouwens volgens ingewijden als geen ander volbracht, was die van zedenmeester op de vele clubs. Die had de plicht na te gaan of de avonden volgens de vaste studentenrites verliep en hij mocht, indien tegen de regels werd gezondigd, strafpinten uitdelen. Maar de meest opmerkelijke figuur is ongetwijfeld Willy Vergouwen. Met hem rond de toog zat de lollige stemming er al bij voorbaat in. Hij was vooral een meester in gevatte opmerkingen. De talloze uitspraken van Willy zijn zowat een legende geworden in Essen. Zijn tong was zo scherp als zijn rug rond was. Hij was uiteindelijk geliefd en gevreesd om zijn messcherpe commentaren. Maar hij maakte bij Heidebrand ook zijn echte vrienden. Bij notaris Jaak Mennes en Walter Mous was hij kind aan huis.

82 - Willy Vergouwen en Piet Nuijten verzamelen schoenen op de club met het Roosendaalse De Drie Drieheid.

VOETBALLEN MET TWAALF

Heidebrand heeft velen proberen in het ootje te nemen. Bij een voetbalwedstrijd tegen studentenclub De Brachtse legde de scheidsrechter na een kwartier de wedstrijd stil, en zijn vermoeden werd bewaarheid : Heidebrand stond met 12 man op het veld! Er is ook een plezant verhaal over de gemeenteraadsverkiezingen van 1970 in Kalmthout. De Heidebranders waren op een avond te gast ten huize Fa Jacobs. De gesprekken werden regelmatig gestoord door telefoontjes in verband met de lijstvorming voor deze verkiezing. Vanop hun stoel gaven de Heidebranders luidruchtig commentaar, en deden zelfs voorstellen voor het samenstellen van een zo goed mogelijke CVP-lijst. Toppunt was dat Fa dat jaar zelf niet verkozen geraakte!

VAN EEN GEDRESSEERDE BOK

Maar naast die eigen jolige sfeer, hadden de Heidebranders, vooral de latere generaties, soms ook de behoefte om grappen op grotere schaal te organiseren. Bij het afleveren van rugnummers aan chauffeurs voor een autorally hadden ze enkel de eigen deelnemers te pakken. De notabelen met een auto, eind jaren 1950, zullen er nadien wel eens flink mee gelachen hebben. Maar soms namen ze hele bevolkingsgroepen bij de neus. Op 26 augustus 1967 ontvoerden de Heidebranders de mascotte van het Bavaria-orkest van de Statievrienden tijdens het Tirolerfeest. De mascotte was een gedresseerde bok, die op de maat van de muziek kon stappen. Bavaria kon de bok enkel terugkrijgen, wanneer ze het jaar daarop de carnavalfeesten muzikaal zouden opluisteren.

In De Noorderzon van juli-augustus 1968 lezen we ook dat in de nacht van zaterdag op zondag 21 juli Heidebranders een avant-première hebben gebracht van de werken voor de vernieuwing van het wegdek van Kapel-

Heidebrand op de barricaden Studenten braken Essen alvast open

83 - Kop in het Brabants Nieuwsblad.

en Nieuwstraat. Met pikhouwelen en schoppen hadden ze de oude kasseien van het Heuvelplein opgebroken. Ze plaatsten ook officiële omleidingsborden, maar wie die volgde reed in een rondje doorheen Essen. 's Anderendaags werden de kasseien tegen 8 frank het stuk aan burgemeester Herman Suykerbuyk aangeboden. Het Brabants Nieuwsblad kopte: "Heidebrand op de barricaden - Studenten braken Essen alvast open".

ARRONDISSEMENTELE STICHTING VOOR HYGIËNE EN GEZONDHEIDSZORG

De meest grootschalige grap die Heidebrand ooit uithaalde was bij de opening van het Essense zwembad eind 1972. De bewoners van Essen-Centrum en Essen-Statie kregen daags voor de opening een omzendbrief van de Arrondissementale Stichting voor Hygiëne en Gezondheidszorg (ASHG) om zich krachtens een ministerieel besluit van 29 februari 1971 te laten inenten tegen huidziekten. Ze zouden dan een bewijs van inenting

84 - Essen laat zich vaccineren. Cis Kerstens kijkt toe terwijl Ludo Leysen en een collega uit Wuustwezel in witte jas de medische handelingen verrichten. Ook Huub Heitzer en Wim Kuyps lijken in de rij te staan, maar wellicht hebben ze zich niet laten vangen en staan ze er als toeschouwer bij.

ontvangen. Enkel met dat bewijs mochten ze het zwembad in. Liefst 520 personen hebben zich aangeboden en kregen een lepeltje gedistilleerd water aangeboden. De studenten van de naburige club Kuningas uit Wuustwezel, waaronder de gebroeders Leysen, speelden maar wat graag voor nepverpleger in Essen met witte labjassen aan. Er werd zelfs gesakkerd dat het gemeentebestuur de mensen niet tijdig had ingelicht. Veel mensen konden er niet mee lachen! Deze stunt is wellicht één van de laatste grote activiteiten van Heidebrand geweest buiten de traditionele clubs. De Noorderzon besloot dit verhaal met de opmerking dat Uilenspiegel nog niet dood is in Essen.

85^{abc} - De bouw van het Essense zwembad.

De senioren konden het niet laten, ook niet wanneer ze allang de club hadden verlaten om grappen uit te halen. Zo heeft Willy Vergouwen (weer hij) bij parlementsverkiezingen het paspoort afgestempeld van al diegenen die kwamen kiezen in zijn bureau. Vergouwen was secretaris van het bureau en zette met zwier een stempel op elk officieel paspoort.

Maar zoals bij sport en cultuur toonde Heidebrand zich ook in het overbrengen van de 'leute' naar de mensen op een echt grootse manier door in 1965 in Essen carnaval te organiseren met alles erop en eraan. Maar die stunt of activiteit is tot zulk een dimensie uitgegroeid dat we er een apart hoofdstuk aan besteden.

X

CARNAVAL IN ESSEN

86 -De folder van de eerste carnavalsfeesten.

De tweede lustrumpraeses Wim Schrooyen had in Leuven gezien hoe daar carnaval werd gevierd. Het werd voor het serieuze KVHV een onverwachte meevaller: “Wat begon als een bescheiden verkleedpartij, groeide al vlug uit tot een massaal studentikoos feest. Uiteindelijk werd in tien zalen tegelijk carnaval gevierd en pendelden de stadsbussen van bal tot bal”. Schrooyen bracht de idee in het praesidium naar voor. Heidebrand zou Essen jaarlijks het carnaval bezorgen dat het nog nooit had gekend met alles erop en eraan: een prins, een stoet en bals. In Kalmthout bijvoorbeeld bestond jaren voordien wel een carnaval met prins. De Heidebranders, feestneuzen als ze waren, ontbraken in de late jaren 50 niet op die carnavalbals van Kalmthout. Maar in Essen was er tot in 1964-1965 zo goed als niets.

RICHARD TAX WERD EERSTE PRINS CARNAVAL

Het praesidium van Heidebrand nam het op zich om in die eerste jaren carnaval volledig zelf te organiseren. Essentieel was de keuze van een prins. In een eigen studentikoze stijl organiseerde Heidebrand de verkiezingen. Zeven verenigingen vaardigden een kandidaat af. Die moesten uiteraard proeven afleggen, zoals een bierproef, een welsprekendheidstest en een buitenopdracht. De conferencier van dienst was Jan Michielsen, die onder de artiestennaam Bas Kul de verkiezingsshow leidde. Praeses Wim Schrooyen opende de avond, en mag dus als eerste voorzitter van carnaval Essen

beschouwd worden. De jury had als voorzitter Jef Schrijvers, burgemeester van Zoersel, en bestond verder uit Armand Quick, Herman Goetschalckx, Wiet Sterkens, dokter uit Rijkevorsel, en de gewezen Heidebranders Herman Suykerbuyk, Fa Jacobs en Vic Denissen. In het strijdperk traden Frans Pockelé (OLBRES), Ludo Pockelé (KAJ Essen), Richard Tax (brandweer), Jos Van Meel (Concordia), Daniel Van Schoors (Hoger Streven), Ludo Vergouwen (KAJ Horendonk), Willy Vergouwen (turnkring Vlug en Blij) en Alfons Vermunt (zangkoor St. Cecilia). Na een homerische kamp koos het praesidium de kandidaat van de brandweer Richard Tax. Hij won het van Jos Van Meel, de kandidaat van harmonie Concordia en tevens eminent Heidebrandlid, die nochtans een indrukwekkende speech had gehouden over “het eerstgeboren kindeke Carnaval bij moeder Heidebrand”. Maar de verkiezing leek wat doorstoken kaart te zijn geweest. Opvallend was alleszins dat Richard Tax het laken naar zich toe kon trekken door als enige erin te slagen de vier gepresenteerde bieren geblinddoekt te herkennen.

HEIDEWITCHKA

Richard nam als prinsennaam 'Prins Ricardo I'. In dat eerste jaar moest Ricardo I het stellen met een tweedehands prinsenpak, dat voor enkele guldens bij een Nederlandse haarkapper in Roosendaal was aangeschaft. Maar dat kon de pret niet bederven. Prins Ricardo I werd meteen de stuwende motor achter het Essense carnavalsgebeuren. Ricardo I bleef vijf jaar lang de scepter zwaaien over het Essense carnaval en werd nadien meteen keizer gekroond. "Het vergde heel wat voorbereiding en veel sceptici vreesden dat het initiatief zou mislukken, maar zij hadden ongelijk", zei burgemeester Herman Suykerbuyk bij de viering van de 10^e carnavalsfeesten.

Heidebrand zou Heidebrand niet zijn moesten ze voor carnaval geen passend lied bedenken. Feestredenaar van dienst Jan Michielsen hield andermaal de pen vast en na veel inspiratieve uren, kwam de volgende tekst uit de bus, gezongen op de tonen van de Duitse meezinger 'Heidewitchka'

*Heidekneuters, vooruit kom aan
Want die van Essen zijn niet te verslaan
Wè kozen zo ne prins voor carnaval
En vieren feest op 't puike narrenbal
Heidekneuters, vooruit kom aan
Want als we dood zijn is 't ermee gedaan*

Zowel deken Verbist als de Broeders van Liefde hebben geprotesteerd tegen die laatste regel ("Want als we dood zijn is 't ermee gedaan") omdat het volgens hen een inbreuk was op de leer van de katholieke kerk. De tekst is echter ongewijzigd gebleven zonder dat de inrichters in de ban van de Kerk werden geslagen. Dit was niet het enige staartje dat de prinsverkiezing had gekregen. Eén van de verkiezingsopdrachten, namelijk het smokkelen van een pakje boter en een fles jenever, stond 's maandags breed uitgesmeerd in de krant. Dit viel bij de ontvanger van de douanen niet in goede aarde omdat hij vond dat zijn dienst belachelijk was gemaakt. Daarom ontbood hij de verantwoordelijken bij hem thuis. Jan Michielsen, Jos Smits, Armand Quick en expediteur Marcel Nelen trokken die avond dus naar Kapellen waar alles kon bijgelegd worden.

Dat eerste carnaval op 20 en 21 februari 1965 met Ricardo I was cruciaal voor het verdere verloop. Bij de aanstelling van Ricardo I werd 'veel schoon carnavalsvolk' uitgenodigd en dat was ook present. Op een ereschavotje stond prins Pedro van Nispen met zijn muziekgroep 'De Kriekenplukkers'. Bij de installatieplechtigheden werd de 'Orde van de Belgische Capsule' uitgereikt, een passend ereteken voor Essen, waar een kroonkurkenfabriek actief was aan de grens met Nispen.

87 - Jos Smits, Luc Mennes en Wim Heestermans zitten volop in de carnavalsfeer.

SOCIAAL ASPECT VANAF HET BEGIN

Na de officiële ontvangst op zondag 21 februari op het gemeentehuis, vertrok om 15 uur een eerste optocht door de gemeente. Die bescheiden eerste stoet bestond uit een paar versierde vrachtwagens, een boerenkapel en een

88 - Het eerste carnaval in Essen : met de vrachtwagen van Quick naar rusthuis Sint-Michaël.

harmonie. Op één van de wagens prijkte een wieg als symbool voor het eerste Essense carnaval. Heidebrandsecretaris Jos Smits had zich uitgedost als perzik. De carnavalsviering droop van de studentikositeit. Maar ook al in dat eerste jaar werd de basis gelegd van wat intussen een 40-jarige traditie geworden is, het bezoek van de prins en zijn gevolg aan de ouderen in Sint-Michaël. “Wie dat ooit heeft meegemaakt, hoeft niet meer overtuigd te worden van het belang van carnaval”, zeggen zelfs de sceptici. Op initiatief van vader Naulaerts, voorzitter van de Commissie van Openbare Onderstand (het huidige OCMW) werden er dat eerste jaar door gelegenheidstelefoniste Denise Francken en afhalers Leo Doggen en Wim Heestermans giften verzameld onder de noemer 'Carnaval voor de oudjes'. “Zo trokken de Heidekneuters stoetsgewijs in de richting van het St.-Michielsgesticht, twee filharmonischs ensembles zorgden voor een aangepaste uitvoering van rustieke kamermuziek 'En van je

hoempa'. Snoepgoed verpakt in de vorm van stangen werd aan de dankbare oudjes uitgedeeld, bij deze werkzaamheden werd een jurylid verwond door een vallende stang”.

Voor alle carnavalsvierders, jong en oud, was zondagavond het hoogtepunt met twee carnavalsbals. Met één combiticket kreeg men toegang tot het bal in het Gildenhuis met het Oberbayernorkest VSV onder leiding van Gaston Van Ginderen, en tot het andere feest in De Linden met het orkest The Music Stars van Louis Oerlemans. Is het nodig te stellen dat die twee zalen en zowat alle cafés van het Centrum meer dan volliepen met verklede en feestvierende mensen ? Essen was meteen opgenomen in de wereldoverspannende gilde van prinsen, keizers en carnavalsvierders. Heidebrand bedankte haar senioren Henri Naulaerts, Armand Quick en Stan Costermans. Carnaval was meer dan waardig gestart in Essen, wat een door vreugde overmand en tot tranen toe bewogen praesidiumlid deed zeggen: “Volgend jaar gaan wij niet naar Keulen, maar Keulen komt naar hier”.

CARNAVAL ONTGROEIT HEIDEBRAND

Na dat eerste jaar bleek al dat carnaval niet meer was weg te denken en een volledig eigen leven zou gaan leiden. Het was duidelijk dat de organisatie enorm veel voorbereiding en tijd zou gaan kosten. Voor student geneeskunde Wim Schrooyen was het net te veel. Studeren kwam nog op de eerste plaats of mocht hij niet van zijn lief ? Het

VOLGEND JAAR GAAN WIJ NIET NAAR KEULEN, MAAR KOMT KEULEN NAAR HIER.

Een wat overmoedig praesidiumlid na het geslaagde carnaval van 1965

praesidium van Heidebrand vond in Armand Quick de geschikte persoon om die zware taak op zich te nemen. Hij zou als tweede voorzitter het carnavalgebeuren leiden en alle beslissingen nemen. Quick deed dat als een ware ondernemer, wat hij beroepshalve trouwens was in de bouwsector. Het carnavalgebeuren 1966 kende onder de leuze 'Hier braant de laamp' ongeveer hetzelfde verloop. In de stoet kon de prins dit keer het iets talrijker publiek vanuit een oldtimer begroeten, en in plaats van 125 pakjes voor Sint-Michaël waren het er 150. Dit jaar waren ze de zusters

90 - Carnaval 1966 : plakketje van eigen fabrikaat.

niet vergeten! Voorts was er al een echte Carnavalsraad en een eigen hofkapel. Maar ook de studenten deden nog een flinke duit in het zakje : zo toverden de Heidebranders eigenhandig 500 uitgezaagde plaatjes om in geelblauwe carnavalsplakketjes.

Tot en met het 3^e carnavalsgebeuren zou Heidebrand een rol van betekenis spelen bij de organisatie. Volgens het programmablaadje van 1967 was Heidebrand de inrichtende macht, en stond de Carnavalsraad in voor de organisatie. Bovendien organiseerde Heidebrand nog steeds de prinsverkiezing. Op zaterdag 7 januari

1967 werd Richard Tax in De Linden herkozen en kreeg hij van de praeses van Heidebrand, Louis Peeters, de scepter overhandigd. Jos Elst mocht zijn narrenpak opnieuw aantrekken nadat hij met zijn blote voeten een heel bad water had weten leeg te plonsen.

De bedoeling was om tevens de jeugd bij het Essense carnaval te betrekken. Zo werd op 28 januari 1967 een groots kinderfeest opgezet met Tante Terry en het poppenkastspel 'De kist van koning Diederich'. 's Avonds was er een fikse kamp tussen vier Essense verenigingen om 'Het Gouden Varken'. Zo moest bijvoorbeeld elke vereniging zich zo origineel mogelijk voorstellen. "'Den Bert' (Peeters) zong de lof van de bandweer, gesteund door de andere blussers in spreekkoorvorm, vooral op niet blusgebied, en twee brandwerinnekes droegen voor van 'Een dikke madam die bij een bland niet uit een venstel dulfde splingen'. Voor Concordia zong Toon Nelen het carnavalslied in het Engels, Frans, Duits en Italiaans, met telkens de tekst op een groot plakkaat

89 - Carnaval 1966 : 'Hier braant de laamp' bij Luc Mennes, Walter Mous, Jan Michiels en Wim Heestermans.

91 - Inkomkaart carnavalsbals 3e carnaval 1967.

erbij. De turnkring voerde 'Dorus' ten tonele. OLBRES deed aan deze proef niet mee". Concordia won het pleit, en onmiddellijk daarna deed prins Ricardo I zijn intrede met z'n blaaskapel De Heikneuters. Hij kreeg de gouden sleutel van de gemeente van de burgemeester. Als eerste maatregel schafte de prins meteen het sluitingsuur af. De avond werd afgesloten met het 'Geeftem Worstenbal'.

92^{abc} - Ontvoering van prins carnaval met medeplichtigheid van de zusters ! Prins Jan Dekkers, op bezoek bij Greet Mous, vrouw van Wim Heestermans, die na een zwaar ongeval in de kliniek beland was, wordt met medewerking van zuster Landrada zorgvuldig verpakt en meegenomen.

WIJZIGING VAN HET PARCOURS

In 1968 werd het parcours van de stoet gewijzigd. Dat ging niet zo maar. Men had een toelating nodig om door de Nieuwstraat te gaan. "Mits wat begrip van en een traktatie aan de rijkswacht mocht het wel". Vanaf dat jaar volgde de stoet steeds dezelfde weg : St. Antoniusplein - Kerkstraat - Spoorwegstraat - Stationsstraat - Nieuwstraat - Heuvelplein. Pas in 2003 kwam hierop een uitzondering : door werken aan de Stationsstraat verliet de stoet haar vast parcours om aan het Molenheike de Molenstraat in te slaan, om dan via de Hofstraat opnieuw in de Nieuwstraat te komen. Die stoet werd trouwens alsmaar langer. In 1968 stapten al 1.200 figuranten mee op! Armand Quick bouwde de carnavalsstoet uit tot dé attractie van de Noorderkempen, al bereidde hij de samenstelling ervan op een nogal onorthodoxe wijze voor. Quick tekende de ganze stoet met potlood uit op een rol WC-papier: één velletje per groep of wagen. Zo zag hij bij het afrollen de grootste stoet der Noorderkempen op een nogal dubieuze manier voorbij trekken.

Vanaf 1968 was Heidebrand niet meer rechtstreeks bij de organisatie betrokken, maar de club bleef pal achter carnaval staan en vaardigde jaren nadien verscheidene leden af in de Raad van Elf, zoals Jos Smits, Wim Heestermans, Jan Michielsen, Walter Mennes, Jos Van Meel en Jan Deckers. Gewezen Heidebranders bleven ook actief bij de organisatie en het verloop van de stoet of als jurylid. Op de vergadering van de Carnavalsraad van 18 januari 1969 waren er van de 12 aanwezigen -prins Ricardo en 11 anderen- nog liefst 6 personen met Heidebrandroots: Walter en Luc Mennes, Jos Smits, Jan Michielsen, Wim Heestermans en Jos Van Meel ! Ook zou Heidebrand steevast met een eigen wagen in de stoet rijden. In 1971 verbaasde Heidebrand nog eens vriend en vijand met de ontvoering van prins Jan (Dekkers), die op bezoek was bij Greet Mous. Zuster Landrada en enkele verpleegsters hebben de prins, die mooi was toegedekt met een laken, laten afvoeren met de ziekenwagen van de St.-Jozefkliniek.

Omdat Ricardo I in 1969 ziek te bed lag, nam Jan Michielsen bij de kleutertjes én met Tante Terry de prinselijke honneurs even waar. Ondertussen had prins Ricardo I een nieuw prinsenpak gekregen, gemaakt door mevrouw Walter Mous, naar het voorbeeld van het pak van de Nispense prins Pedro. Toen Armand Quick na vijf jaar de fakkel doorgaf aan Jos Ickroth, bleef hij nog bijna 10 jaar lang de stoet organiseren, zijn geesteskind. De nieuwe voorzitter Jos Ickroth vond dat de prins en de nar wederom een nieuw kostuum konden gebruiken, en reisde hiervoor samen met Richard Tax en Jos Elst naar Keulen. Immers, alleen in Duitsland bestond er voldoende keuze voor dergelijke aankopen. Tegelijkertijd werden er voor de Raad van Elf mooie steken aangekocht, zodat ook zij nu deftig voor de pinnen konden komen.

93 - Jan Michielsen als prins carnaval ad interim met Tante Terry.

NIEUWE MENSEN AAN HET ROER

Ricardo I zou vijf jaar lang aanblijven en samen met Armand Quick als voorzitter van de Raad van Elf afscheid nemen. Een al even machtig duo zou die twee de volgende vijf jaar opvolgen. Jan Dekkers, gekend van de autorischool, die vele jaren als Prins Jan I over Essen regeerde en Jos Ickroth, wasserijuitbater, die al zijn ondernemerskunde in de uitbouw van carnaval zou steken. Beiden waren niet direct lid van Heidebrand, maar behoorden wel tot de vriendenkring van Heidebrandsenioren. Vanaf 1970 onder Ickroth is carnaval een bedrijf geworden met een aanzienlijke financiële impact. Maar ze lieten niet in hun financiële kaarten kijken, schreef Leo Suykerbuyk in de tweede lustrumuitgave carnaval Essen. Stilaan werden alle wijken bij het carnavalsgebeuren betrokken: Torrep (1967), Denuil (1968), Staesi (1969) en Wildert (1969) sloten zich aan. 1972 was het jaar van de grote doorbraak omdat Torrep en Molenheike met wederzijdse toestemming scheidten, en ook Heikant maakte zich los van de Staesi. Bovendien kwam Denoek bij het carnavalsgebeuren aansluiten. Zo werd carnaval een feest voor heel Essen -ook boven alle partijpolitieke belangen heen. Heidebrand nam telkens wel deel aan de stoet, zoals zoveel andere Essense verenigingen. Veel oud-leden of senioren zouden nog jaren in de Raad van Elf zetelen, en in de CD-club van de oudgedienden, maar dan te persoonlijk titel om carnaval mee te maken tot wat het nu na 40 jaar geworden is.

EEN KRUIWAGEN MET ELLEBOOGLAPJES

Zonder hier heel de geschiedenis van het Essense carnaval te schetsen, willen we hier toch enkele opmerkelijke gebeurtenissen aanstippen. In 1970 was het lang wachten op de prinsenwagen van Jan I, want de praalwagen was in panne gevallen aan Molenheike. En dat voor Jan Dekkers, zoon van een garagehouder en zelf rijkschoolinstructeur ! Prins Jan kwam beter in het nieuws in een bomvol Gildenhuis op carnavalszaterdag 12

94 - De Raad van Elf in 1976, met Broer Van Dorst, Jos Janssens, Louis Lambrechts, René Vergouwen, Cis Kerstens, Bert Peeters, Felix Loos, Marcel Vandenbergh, Jan Deckers, Gerard Quick en Jaak Quick.

februari 1972 om één uur 's nachts: de mededeling dat de prins vader was geworden van een flinke zoon, natuurlijk ook Jan geheten, werd er op luid gejuich onthaald. In 1973 schreven de kranten dat de stoet al 20.000 betalende toeschouwers trok. Maar 1974 werd een zwart jaar met het overlijden van voorzitter Jos Ickroth en van penningmeester Walter Mous. De Carnavalsraad heette nu voluit Carnavalsstichting De Ossekoppen, en er was een echte Raad van Elf. De dansmariekes zetten voor het eerst hun beste en dus tevens hun mooiste beentje voor in 1977-1978. In 1980 werden door voorzitter Cis Kerstens, naast waarnemend burgemeester Karel Van den Bergh die een kruiwagen kreeg met ellebooglapjes, 3 oud-Heidebranders als carnavalspioniers in de bloemen gezet: Wim Heestermans, Jan Michielsen en Jos Smits. Toevallig de drie die nu in de 'werkgroep Heidebrand' zetelen! Het volgende

carnavalsjaar ging op 11 november van start met een aqua-carnaval in het zwembad van Essen in de vorm van een badmintonwedstrijd in het water tussen de Raad van Elf en de Hofkapel, en met verkleed zwemmen voor iedereen. Omwille van hartklachten moest prins Ludwig (Louis Oerlemans) in 1984 passen voor het carnavalsevenement. Gelukkig werden keizer Ricardo I en prins Jan I bereid gevonden om de taak over te nemen.

DEN ERRE EETEREIREGIN

In de tweede helft van de jaren tachtig is er toch een terugval te constateren. Het aantal toeschouwers voor de stoet is, ondanks het verdwijnen van de betalende inkom, in dalende lijn gegaan. Buiten de kinderen, enkele uitgelaten jongelui en de zeldzaam wordende echte carnavalsvierder neemt niemand nog de moeite om zich te verkleed. De binnen- en buitengebeurens en de kindercarnavals in de wijken zijn zo goed als verdwenen. De reclamestoet rijdt niet meer uit, de eretribune wordt niet meer opgesteld, en er komt ook minder volk opdagen voor de aanstelling van de prins op 11 november om 11 na 11. Het jaarlijkse carnavalslied wordt ook niet meer op plaat of cd geperst.

Maar in tegenstelling tot andere carnavalsverenigingen weten De Ossekoppen carnaval in Essen levend te houden met een grote stoet. Die Essense stoet is eerder een kijkstoet, met hoofdzakelijk prachtige praalwagens van de elkaar beconcurrerende wijken en van een groot aantal Nederlandse carnavalscomités. Het is ook een brave stoet, zeker in vergelijking met bijvoorbeeld die van Aalst. Op gevoelige en politieke tenen wordt zelden getrapt, al was de wagen van het Torrep in 1987 met 'Den Erre eeteriregin' daar een prachtige uitzondering op. Op deze wagen volgde 'den Erre', Herman Suykerbuyk, de burgemeesterscarroussel in Voeren die rond de Waalsgezinde José Happart draaide, aandachtig op. In 1992 kreeg carnaval opnieuw een opdoffer van formaat te verwerken met het overlijden van voorzitter Seppe Hertogs. In Ludo Pockelé, Patrick Rossen en Marc Claessens werden geschikte opvolgers gevonden. Hagelschade teisterde de wagens in 1996, maar het 33e carnavalsjaar kon duchtig gevierd

worden met de uitgifte van een eigen bierglas en een retrospectieve tentoonstelling. Het kindercarnaval en het feest voor de senioren in de Heuvelhal blijven succesnummers. In Essen zal carnaval wel altijd een vaste waarde blijven, want bij De Ossekoppen ontbreekt het niet aan creativiteit om nieuwe dingen uit te proberen, en enkele wijken blijken nog steeds zeer dynamisch te zijn. Bovendien hebben ze met Dirk I opnieuw een keizer.

CLUB 11.11

Maar waarin het Essense carnaval nog steeds buiten categorie blijft is ongetwijfeld de sociale toer, die in de loop der jaren alleen maar uitgebreider is geworden. Begonnen met het uitdelen van pakjes in 1965 is dit sociaal gebeuren misschien wel het indrukwekkendste deel van het Essense carnaval. Al snel volgden er bezoeken aan kleuterscholen, aan alle rust- en verzorgingstehuizen in de regio, aan ziekenhuizen, ... Ook de andersvaliden werden nooit vergeten. Voorzitter Jos Ickroth wist zelfs 11 keer 11.000 frank te verzamelen voor de Nacht van Essen! In het carnavalsjaar 1977-1978 werd voor deze sociale opdracht de club 11.11 opgericht, waarvan de leden jaarlijks 1.111 frank lidgeld betaalden. Deze club bestaat nog steeds, maar door de invoering van de euro heeft het symbolische getal 11 plaats moeten ruimen. Ondertussen is het wel duidelijk dat het Essens carnaval niet meer zonder dit sociale luik kan. Carnaval leeft hier verder in de gekende Heidebrandtraditie, met name een perfecte mix van plezier maken, pinten pakken en sociale bewogenheid.

95^{abc} - Carnaval leeft !

a - De wagen van Denoek in 1993.

b - De wagen van Torrep in 2005.

c - Piet Tireliren schilderde het carnavalsgebeuren. Het schilderij hangt in Tatteljee.